

Skapandet av en nationell identitet i Palestina

Av: Carolina Jacobson

Sammanfattning

Uppsatsen utreder vilka faktorer som påverkade konstituerandet av en palestinsk identitet mellan 1870-1920. Med bakgrund av ett teoretiskt ramverk om nationellidentitet undersöks fyra teman i uppsatsen som behandlar: i vilken kontext en palestinsk identitet utvecklades under Osmanska riket, hur den arabiska pressens påverkade etablerandet av en nationell identitet och vilken inverkan politiska faktorer och demografiska förändringar hade på processen, däribland vilken roll Storbritanniens utrikespolitik spelade. Det framkommer i uppsatsen att en nationell identitet förstärks när en folkgrupp upplever att den befinner sig i en situation som anses ansträngd. Faktorer som tycks hota gruppens sammansättning blir då vägledande för hur den sociala identiten framställs och framhålls i relation till vilka/vad som uppfattas att vara hotande.

Nyckelord: Palestina, identitet, sionism, nation

Innehållsförteckning

Inledning	4
1.1 Syfte, frågeställning och problemformulering	4
1.2 Metod och material.....	6
1.3 Disposition	9
2 Teoretiskt ramverk	10
2.1 Etnicitet och den nationella identiteten	10
2.2 Konstituerandet av identitet	11
2.3 Betydelsen av läskunnighet.....	12
2.4 Nationens uppbyggnad.....	13
3 Bakgrund	16
3.1 Inledning – historien och kontextens betydelse	16
3.2 Osmanska rikets inverkan	16
3.3 Förändringar på landsbygden och judisk bosättning.....	18
3.4 Frågan om markägande på landsbygden	19
3.5 Storbritanniens intresse av regionen	20
4 Empirisk undersökning och analys	22
4.1 Inledning.....	22
4.2 Arabiska tidningarnas inriktningar och betydelse	22
4.2 Arabiskt motstånd mot judisk bosättning.....	27
4.3 Storbritanniens synsätt på nationellt självbestämmande i Palestina	28
4.3.1 Propaganda	29
4.3.2 Brittisk media – en studie av tidningen <i>The Times</i> Palestinarapportering	31
4.3.3 Politiska klargöranden och riktlinjer	38
5. Sammanfattande analys	44
6. Slutsats	50

7. Referenser..... 51

Inledning

1.1 Syfte, frågeställning och problemformulering

Med denna uppsats ämnar jag att undersöka vilka faktorer som påverkade konstituerandet av en palestinsk identitet mellan perioden 1870 till 1920. Det är intressant att kartlägga om/att det fanns en nationell identitet innan Palestina ockuperades av Storbritannien 1917 i och med att Storbritannien under den perioden lade grunden för den moderna politiska utvecklingen i landet. För att undersöka vilka element som kan vara betydande för uppbyggnaden av en nationell identitet så utgår jag från teorier om nationalism, däribland etablerandet av en föreställning om medlemskap i en grupp som sker genom media (tidningar, tidskrifter, litteratur) samt betydelsen av påtagliga samhällsförändringar för förstärkandet av social identitet. Även vikten av binaritet då en nation konstitueras beaktas, föreställningen om Palestina sker i dialektik till vilka som uppfattas som hotande alternativt underlägsna (diskursen sker inom en föreställning om den egna gruppen och den Andre).

Det tryckta ordet är betydelsefullt för att etablera en uppfattning om nationell samhörighet, därför använder jag mig av studier om vad som förekom i den arabiska pressen i Kairo, Damaskus, Beirut, Jerusalem, Jaffa och Haifa mellan 1909 till 1914. Vidare väljer jag att fokusera på de omfattande samhällsförändringar som sker mellan 1905 fram till 1920 – förändringar på landsbygden samt Storbritanniens ockupation. Genom propaganda och artiklar byggde även britter upp en föreställning om Palestina, det är betydelsefullt i sammanhanget eftersom britternas ockupation påverkade nationsuppbyggandet av Palestina. Genom att studera artiklar i den brittiska tidningen *The Times*, samt de dokument och policypapper som skrevs mellan 1915 och 1930 ämnar jag kartlägga vilken föreställning som etablerades om Palestina.

Med uppsatsen vill jag försöka ge en förklaring till varför och på vilket vis en palestinsk nationell identitet utkristalliseras under denna tid. Detta sker genom att applicera teorier om uppbyggnaden av nationalitet på empiriskt material som rör den aktuella tidsperioden.

Huvudfrågeställningen blir således denna:

Vilka faktorer påverkade den nationella identitet som konstituerades i Palestina?

För att kunna besvara på denna frågeställning krävs att ett antal andra teman undersöks. Inledningsvis ämnar jag undersöka i *vilken kontext en palestinsk identitet* utvecklades genom att studera vilka förändringar som skedde under Osmanska riket från ca 1870-1905. Förändrande politiska program som innebar att utbildningsnivån steg och läskunnigheten förbättrades, samt att fler tidningar trycktes och spreds i provinserna lyfts fram. Dessa skiften är viktiga i sammanhanget för att förstå vilka förutsättningar som fanns för konstituerande av en palestinsk identitet. Specifikt ämnar jag att studera pressens roll, det vill säga hur *den arabiska pressen påverkade identitetsskapandet*, genom användningen av studier om arabiska tidningar.

Vidare ämnar jag behandla *vilken inverkan politiska faktorer och demografiska processer hade* på identitetsskapandet, eftersom samhällsförändringar kan förstärka vikten av att utkristallisera den sociala identiteten i förhållande till andra grupper. Detta genomförs genom att studera den judiska bosättningen som intensifierades i början av 1900-talet på grund av folkmord och förföljelser i Östeuropa. Och under samma period skedde även betydande förändringar gällande brukandet av marken och förändrade ägandeformer som presenteras i undersökningen.

I sammanhanget är det relevant att behandla *vilken inverkan Storbritanniens utrikespolitik hade på identitetsprocessen* eftersom den brittiska regeringen ockuperade Palestina och ansvarade för uppbyggnaden av nationen. I presentationen av den brittiska regeringens deklARATIONER, policypaper, krigspropaganda och av brittisk media belyses vilken föreställningen som fanns om Palestina.

Det är dessa ovanstående frågor som väglett arbetet mot dess mål, som presenteras i uppsatsens slutsats. Med uppsatsen ämnar jag presentera vilka troliga faktorer som kan ha påverkat föreställningen om en palestinsk identitet och inte fastställa graden av faktorernas inverkan eller att utesluta andra förklaringsmekanismer. Däremot vill jag visa på hur dessa potentiella identitetsformande faktorer har verkat.

1.2 Metod och material

Uppsatsen utgörs av en fallstudie av fallet Palestina. Min studie är till största del en litteraturstudie där jag går igenom och bearbetar relevant litteratur inom området, men uppsatsen bygger även på viss textanalys. Specifikt kan nämnas att jag genomför en litteraturstudie av forskaren Rashid Khalidis undersökning (i huvudsak) om pressens betydelse i framväxten av en palestinsk identitet samt en innehållsanalys av artiklar i *the Times* som behandlar sioniströrelsen, palestinier och Storbritanniens politiska intressen av Palestina, slutligen analyserar jag också brittiska dokument. I litteraturstudien har jag valt att fokusera på nio arabiska tidningar som Khalidi undersöker. I dessa tidningar framkommer en bild av nyhetsrapporteringen i förhållande till händelseutvecklingen i Palestina. Genom Khalidis studie av pressen framgår vilken föreställning som fanns om palestinier, uppfattningar om demografiska förändringar och judisk bosättning i landet. Jag utgår från att föreställningen att samhällsförändringar delvis påverkar identitetsskapande och fokuserar på dessa händelser: judisk bosättning och brittisk ockupation av Palestina. Genom att analysera artiklar som förekommit i *The Times* ämnar jag kunna ge en bild av vilken föreställning i Storbritannien som dominerade om palestinier, judar, implicit sioniströrelsen samt om regionen. Detta är relevant i sammanhanget eftersom Storbritannien ockuperade Palestina och sedermera ansvarade för nationsuppbyggandet. Rapporteringen om sioniströrelsen och insändare från sionistledare är intressant för att återspegla vilken bild som ges i tidningen av hur sioniströrelsen arbetade för att realisera en omfattande judisk immigration till Palestina. För att ge en fördjupad förståelse av den brittiska uppfattningen om nationsuppbyggandet analyserar jag dokument som förkunnar Storbritanniens åtaganden i Palestina. Litteraturundersökningen och textanalysen genomförs med bakgrund av det teoretiska ramverk som sammanställts, vilken behandlar relevant teoretisk litteratur om nationellt identitetsskapande.

Eftersom Khalidi är väletablerad inom ämnesområdet och genomfört en djupgående studie av arabiska tidningar förefaller hans undersökning ha validitet i förhållande till uppsatsens problemställning. Rashid Khalidi anses vara en av USA:s mest etablerade forskare inom studier om Mellanöstern. Khalidi är professor i arabiska studier vid Columbia University samt sitter som direktör i styrelsen för Mellanösternstudier vid universitetet (Institute for Middle East Understanding). Khalidis forskningsområde är inriktat mot Mellanösterns moderna historia, med fokus på uppkomsten av nationella identiteter samt externa makters inverkan på regionen. I synnerhet har Khalidi forskat om vilken roll den arabiska pressen spelat i etablerandet av identitetsmarkörer och utbildningsväsendets roll för att konstruera politiska identiteter. Khalidi har även forskat om vilka förändringar som skett i förhållande till hur grupper definierat sig själva och andra i (den konflikttrabbade) regionen under de senaste två hundra åren (The Middle East Institute/Columbia University).

Tidningarna (*al-Muquattam*, *al-Ahram*, *al-Karmil*, *Filastin*, *al-Muqtabas*, *al-Mufid*, *al-Ittihad al-'Uthmani*, *al-Haqiqa* och *al-Iqbal*), undersöks mellan 1909-1914. I och med att jag använder mig av en *sekundär källa* finns brister med undersökningen då forskaren har gjort ett urval av vilket material som ska lyftas fram i studien av pressen (Bergström & Boréus pp. 36-37, Esaiasson et al pp.308-310). Det har varit svårt att finna material som objektivt beskriver händelseutvecklingen i Palestina, antingen i förhållande till den judiska eller arabiska delen av befolkningen. Jag är medveten om att materialet som används i uppsatsen delvis kan vara tendensiöst, följaktligen påverkar underlaget till viss del mitt resultat eftersom materialet betonar vissa faktorer och graden av deras inverkan. Min undersökning kan därför ha färgats av vilka faktorer som lyfts fram, däremot fokuserar min undersökning inte på de respektive faktorernas grad av inverkan utan på vilka faktorer som inverkat och på vilket sätt (ingen rangordning dem emellan).

Artiklarna i *The Times* härrör mellan tidsspannen 1900-1920. Jag har sökt artiklar (genom nyckelordssökning) som behandlar sionism, palestinier och Storbritanniens politiska intresse av regionen. *The Times* är en tidning vars nyheter allmänheten kan ta del av (till skillnad från den regerings dokument) och som innehar en bred läskrets. Det är intressant att studera vilken bild av situationen i Palestina som tidningsredaktionen väljer att förmedla till allmänheten. Eftersom materialet består av artiklar framkommer emellanåt tydliga röster angående hur Palestina ska utvecklas med hänsyn till judisk immigration och bosättning.¹

Materialet som utgör den brittiska regeringens deklARATIONER och policypaper representerar regeringens officiella hållning gentemot Palestina. Det är relevant att studera texter där regeringens åtaganden och intressen i Palestina framkommer, materialet riktar sig mot statstjänstemän snarare än allmänheten. Artiklarna och de brittiska dokumenten utgör primärkällor, jag har medvetet gjort en avgränsning när jag presenterar materialet. Primärkällor stärker resultatets representativitet i uppsatsen (Esaiasson et al pp. 308-310).

I uppsatsen använder jag mig av breda kategoriseringar för att beskriva judar, vilket innefattar judar bosatta i Palestina samt gällande sioniströrelsen. Jag är medveten om att begreppet judar inbegriper olika nationaliteter och förhållningssätt till religionen, liksom inom sioniströrelsen finns flera fraktioner som representerar olika åsiktsströmningar. Kategoriseringarna har ett samband med att uppsatsen ämnar åskådliggöra generella förhållanden som påverkat konstituerandet av en palestinsk identitet.

¹ Tidningen är brittisk och innehar en förhållandevis positiv inställning till sioniströrelsen, en av ledarna inom rörelsen tackar särskilt tidningen för dess stöd i och med frigörelsen från det turkiska styret (*The Times* (news from the Zionist correspondent), "Zion's Thanks to Britain – enthusiasm in Jerusalem", 1920-04-29).

1.3 Disposition

Denna uppsats är indelad i fem kapitel. Efter den ovanstående inledningen följer en redogörelse för det teoretiska ramverket, som ligger till grund för analysen av det empiriska materialet som presenteras och undersöks i det efterföljande kapitlet. Kapitel fyra innehåller en både mer djupgående och sammanfattande analys av materialet – det teoretiska ramverket appliceras då på explicit empirin för att nå fram till svaren på denna uppsats frågeställningar. Slutsatserna presenteras i det avslutande kapitlet.

2 Teoretiskt ramverk

Trots att nationalstaten är ett modernt koncept så kan ändå gemensamma kulturella element urskiljas i en historisk kontext. Ur den aspekten är nationell identitet inte oberoende vilka tidigare händelser som påverkat en folkgrupp i en region (McCrone p.15). Anthony Smith anser att det finns en kulturell kontinuitet till det förgångna trots att nationella och etniska rörelser är moderna företeelser (Eriksen p.92). Med andra ord behöver man som studerande av nationell identitet förstå historiska skeenden för att få en fördjupad förståelse av den nutida situationen (Eriksen p.93).

2.1 Etnicitet och den nationella identiteten

Etnicitet utgör en aspekt av en social relation mellan aktörer som anser sig vara kulturellt utmärkande i relation till andra grupper (mellan vilka det finns ett minimum av regelbunden interaktion). Följaktligen kan etnicitet definieras som social identitet, vilken kontrasteras i relation till andra grupper och kännetecknas av bildlig eller fiktiv släktskap (Eriksen pp.12-13). När kulturella skillnader regelbundet påverkar interaktionen mellan grupper innehar den sociala relationen ett etniskt element. Det innebär att olika grupper finner ett behov av att definiera vad som är utmärkande för dem i förhållande till varandra. Etnicitet medför både fördelar och nackdelar i och med interaktionen mellan grupperna samt inger en betydelse för identitetsskapande, ur det perspektivet finns en organisatorisk, politisk och symbolisk aspekt av etnicitet.

Nationell identitet kan relateras till etnicitet eftersom detta kan påverka vilka som anses innefattas i en nation. Thomas Hylland Eriksen definierar palestinier som en etnonationalistisk rörelse, trots avsaknaden av en nationalstat har gruppen nationell karaktär. Etniska relationer är

politiskt sett betydande för att uppnå inflytande, erkännande och innehar en social dimension i och med dess gemenskap och identitet (Eriksen pp.14-15).

2.2 Konstituerandet av identitet

Under perioder av förändring blir etniska symboler – språk, religion, släktband, levnadssätt – betydande ifråga om att bibehålla den etniska identiteten. Social identitet är mest signifikant under omständigheter när identiteten kan marginaliseras på grund av samhällsförändringar som migration, demografiska förändringar eller när den etniska gruppen införlivas i ett mer omfattande politiskt system (Eriksen p.68). Behovet av att upprätthålla tydliga etniska gränsdragningar blir viktigt när gränserna är pressade, det är endast i situationer när kulturella skillnader påverkar interaktionen mellan grupper som det blir betydelsefullt att framhäva etniska gränser (Eriksen pp.38-39). ”Ethnic identity becomes crucially important the moment it is perceived as being under threat. Since ethnicity is an aspect of relationship, the importance of boundaries may thus be said to be conditional on the pressure exerted on them” (Eriksen p.76).

Utvecklingen av ett nationellt medvetande sker i dialektik till ett annat subjekt, genom att definiera andra identiteter utkristalliseras den egna. I enlighet med en binärprocess konstrueras nationella identiteter, i vilken process definitionen av den Andre utgör en del av konstruerandet av den egna identiteten. Motsatser förstärker vad som är distinkt för den nationella identiteten, tydliggör avgränsningar gentemot andra identiteter. Oppositionella relationer utgör en grundläggande del av identitetsskapandet, därav finns ett behov av att karaktärisera andra nationella grupper för att kunna definiera vad som utgör nationen. Enligt Said sker denna process genom konstruerandet av stereotyper som syftar till att bekräfta den egna identiteten i förhållande till den Andre – exempelvis föreställningar om orienten och occidenten som inte helt grundas på autentiska skillnader. Kulturen blir förknippad med nationen och staten, xenofobi medföljer (ofta) distinktionen mellan vi/dem. Enligt Said kan samma strukturer av attityder och referenser återfinnas inom imperialism såsom inom motståndet mot imperialism, eftersom de utgör delar av en helhet utvecklas områdena ömsesidigt (McCrone p.116). Nationalism har verkat förenande gentemot imperialistiska staters ockupation, nationalistiska motståndsgupper har mobiliserat sig utifrån en föreställning om gemensam historia, religion

och språk (McCrone p.118-119). Mikroperspektivet på kulturella konstruktioner (jämförelsevis med makroperspektivet på ekonomi samt politik) ämnar åskådliggöra den makt som används i och med identitetsskapandet. Said betonar vikten av att uppmärksamma processen av framställandet av identiteter som ständigt pågår inom den kulturella sfären. Politisk makt speglas i klassificeringen eftersom det visar vilket synsätt som anses vara legitimt och vägledande (Said, pp.7-9, Eriksen pp.89-90). Som vi ska se nedan; klassificeringskulturen under imperialismen skapade ramar för att kodifiera överlägsna och underordnade nationer.

2.3 Betydelsen av läskunnighet

I fråga om att skapa en sammanhållen kultur samt social organisation är kommunikationsteknologin viktig. Massutbildning medverkar till att sprida böcker och texter som beskriver och refererar till historien och kulturen, enhetliga utbildningssystem underlättar kategorisering av folkgrupper och utvecklandet av en identifiering med en abstrakt befolkningskategori som varken utgör släkt eller bekanta (Eriksen p.90). I och med utbildning förmedlas vad som kategoriserar befolkningskategorin, innebörden av att tillhöra folkgruppen. Läskunnighet möjliggör för människor att ta del av "autentisk" historieskrivning som kan ha blivit manipulerad för att skapa etnisk lojalitet. Massutbildning bidrar till att etablera en standardiserad reproduktion av kulturen, det ger en kontinuitet i förhållande framställningen av kulturen vilket är grundläggande för att legitimera etniska identiteter (Eriksen p.91). Upprepade framställningar av "vårt folk" och "vår kultur" utgör viktiga begrepp för att sammanlänka den etniska identiteten med en kulturell kontinuitet i tiden. Benedict Anderson anser att tryckkonsten utgjort en betydande förutsättning för nationalism, genom kostnadsnåla upplagor har ett obegränsat antal personer haft tillgång till identisk information utan direkt kontakt med upphovsmannen (Eriksen p.105). Tidningar medverkar till standardiserad kunskap och påverkar den offentliga debatten samt identitetsskapandet – media spelar en viktig roll för att återge och stärka nationella uppfattningar.

Kommunikationsteknologin innefattar även utvecklade transportmedel som på ett mer effektivt vis förbinder människor och minskar det upplevda avståndet. Transportmedel underlättar

integrationen av människor intill ett större socialt system, indirekt inger en upplevelse av att vara medlemmar i en nation (Eriksen p.105).

2.4 Nationens uppbyggnad

Enligt Ernest Gellner och Benedict Anderson utgör nationer ideologiska konstruktioner som ämnar sammanlänka en (självddefinierad) kulturell grupp med en stat, nationer skapar abstrakta samhällen vilka skiljer sig från tidigare dynastiska stater eller släktbaserade samhällen (Eriksen p.99). Så som Ernest Gellner formulerar det: "Nationalism is a theory of political legitimacy, which requires that ethnic boundaries should not cut across political ones" (Eriksen återger Ernest Gellner p.98). Nationalism kan tolkas utgöras av etniska ideologier inom vilka det finns en strävan efter att etniska grupper ska dominera staten. Ur det perspektivet styrs en nationalstat av en etnisk grupp vars identitetsmarkörer omsluts i den officiella symbolismen och lagstiftningen. "...look at nationalism, the link between ethnic organisation and ethnic identity...becomes crystal clear. According to most nationalism, the political organisation should be ethnic in character in that it represents the interest of a particular ethnic group" (Eriksen p.99). Nationalism är uttryck för kulturella konstgrepp av en viss typ, enligt Benedict Anderson, "...nationality, ...nation-ness, as well as nationalism, are cultural artifacts of a particular kind"(McCrone återger Benedict Anderson p.5).

Benedict Anderson anser att nationen är artificiellt skapad så till vida att den ger en imaginär bild av gemenskap och lojalitet trots att de flesta medborgare inte känner varandra i ett land (Eriksen p.98). "...the members of even the smallest nation will never know most of their fellow-members, meet them, or even hear of them, yet in the minds of each lives the image of their communion" (McCrone återger Benedict Anderson p.6). Nationen är imaginär eftersom den de facto inte kan konkretiseras utan bygger på en föreställning om autentiska gränser, ett politiskt samfund. Vidare skapas det i nationer en bild av kamratskap mellan medborgare trots att det sker exploatering och förtryck i det egna landet. Föreställningen om suveränitet bygger i realiteten på tendentiösa gränsdragningar (McCrone p.6).

Historiska händelser kan utgöra en viktig legitimitetskälla för att påvisa vad som utmärker nationen, för de som aspirerar på att genomföra politiska förändringar. Stater ämnar beskriva historien i enlighet med nationella intressen "the capturing of history in the national interest". Stuart Hall betonar signifikansen av diskursiva strategier i och med beskrivningen av nationella kulturer. I myt-historien värdesätts identiteter och associerade värderingar, omvärlden beskrivs och förklaras med perspektivet på dessa identiteter och värderingar (McCrone p.51). Förmedlandet av "nationsberättelsen" sker genom litteratur, media, historia och populärkultur, inom dessa områden skapas historier, bilder och symboler som förmedlar vad som utmärker nationen. Etniska ideologier kan färga nationalism – historia, tradition, kulturella symboler, språk och religion påverkar identitetsskapandet. Genom historier presenteras den nationella identiteten som ursprunglig, förenad, kontinuerlig och betydelsefull, människor sammanlänkas med äldre befolkningsgrupper i och med att det sker en linjär historiebeteendebeskrivning. "Nationsberättelsen" kan skildra en påstådd gyllne era, vilken nationen återigen kan återkomma till (McCrone p.54). Ett lands historia kan kopplas samman med det förflutna, nutiden och framtiden på ett ibland godtyckligt sätt i "nationsberättelsen" – anledningen till att det sker beror på de politiska och kulturella omständigheterna. Föreställningen om nationen kan byggas upp utifrån relativt få kopplingar till historiska skeenden (McCrone p.62). "...both powerful and subordinate nations use history to their advantage" (McCrone p.59). Enligt Benedict Anderson kan kartskrivningen under koloniseringen (det vill säga att placera nationen) förstås som en manifestation av makt (McCrone p.55).

Sammanfattningsvis har det i detta teoretiska ramverk lyfts fram att social identitet utkristalliseras i relationen mellan olika etniska grupper, den etniska definitionen kan vara mer eller mindre gynnsam för den egna gruppen. Said använder sig av den företeelsen då han beskriver hur västerländska definitioner eller kulturella gränsdragningar påverkar länders beteende gentemot varandra. Definitionen av den Andre utgör en binärprocess i och med att aktörerna ömsesidigt definierar varandra, det framkommer i den västerländska koloniseringen och i länders reaktion och nationella motstånd mot denna företeelse. Och processen av att definiera andra gruppers egenskaper och beteende (definieringen av kulturella gränsdragningar) kan spegla signifikanta maktrelationer. Som sagt lägger Said vikt vid att fastställandet av identiteter som ständigt pågår inom den kulturella sfären uppmärksammas.

Social identitet förstärks när identiten kan bli marginaliserad på grund av omfattande samhällsförändringar som gäller demografiska skillnader, ekonomiska förhållanden samt införlivandet av gruppen i ett annat politiskt system. Etniska gränsdragningar kan då bli viktigt att markera, det vill säga att skapa betydande kulturella skiljelinjer mellan grupper.

Nationalism kan tolkas utgöras av etniska ideologier eftersom etniska grupper strävar efter att styra statsapparaturen. Föreställningen om nationen kan förstås som att vara artificiellt konstruerad så till vida att merparten av invånarna i en nation inte är bekanta med varandra men upplever sig ändå att tillhöra samma grupp och att vara lojala mot denna. Språk, kultur och historia blir ur den aspekten betydande markörer för att etablera en föreställning om kulturell kontinuitet. För att förstärka en upplevelse av gemenskap genom att vara del av en nation spelar utbildning, implicit läskunnighet, tidningar och transportmedel en betydande roll. Tidningar möjliggör att ett flertal kan ta del av samma upplysning och påverkar den offentliga debatten och skapandet av en nationell identitet. Som nämnts kan historiska händelser utgöra en viktig legitimitetskälla för att belysa vad som utmärker nationen (i synnerhet om det finns aspirationer på politiska förändringar), i "nationsberättelsen" presenteras ibland på ett godtyckligt vis vad som utmärker nationen, såsom en beskrivning av en påstådd gyllne era som nationen kan återkomma till.

3 Bakgrund

3.1 Inledning – historien och kontextens betydelse

I nedanstående avsnitt ämnar jag presentera två av de teman som ska undersökas i uppsatsen. Genom en beskrivning av vilka förändringar som sker i Osmanska riket mellan ca 1870-1905 (med hänsyn till statliga reformer gällande utbildning och kommunikationsteknologi) ges en förståelse för i vilken kontext en palestinsk identitet utvecklades. För att utreda på vilket vis demografiska och politiska faktorer påverkade forandet av en identitet redogörs för relationen mellan araber och judar på landsbygden, med hänsyn till judisk immigration och bosättning samt förändrade ägandeformer. I det sammanhanget presenterar jag kortfattat Storbritanniens politiska intresse av Palestina och innebörden av de deklamationer som den brittiska regeringen skrev under.

3.2 Osmanska rikets inverkan

Palestina var under det Osmanska rikets styre och kontroll under 400 år, något som präglade det politiska livet, administrationen, utbildningssystemet och kulturen i regionen. De arabiska provinserna sammanslöts genom administrativa enheter snarare än landsgränser.² En stor del av dessa administrativa enheter koncentrerades till större städer såsom Jerusalem, Damaskus,

² Det Osmanska riket delades in i provinser (*wilayat*), vilka in sin tur fördelades till distrikt (*sanajiq*). Palestina var indelat i ett självständigt distrikt och två provinser: i söder var Jerusalem-distriktet; Jerusalem, Jaffa, Gaza, Hebron, Bir al-Sab'(Beersheba), al-Hafir (självständig administrativ enhet på grund av Jerusalems religiösa status), i norr var Acre-distriktet; Acre, Haifa, Tiberias, Safad, Marj Ibn' Amir samt al-Balqa'-distriktet; Nablus, Jenin, Tulkarm tillhörande Beirut-provinsen och de centrala delarna tillhörde Damaskus-provinsen (Muslih pp.11-12).

Beirut, Kairo. Under 1800-talet började den Osmanska regeringen att reformera politiken som fördes ute i provinserna.

Tanzimat-reformen ämnade modernisera statsapparaturen, utöka administrationen och centralisera styret, och således stärka den Osmanska regeringens inflytande i provinserna. Hotet från de Allierades militära framväxt runt om i världen bidrog även till det ökade behovet av att stärka regeringens makt i riket (Dawn pp.181-182). Utbildningen sekulariserades till stor del, hamnade under statlig kontroll och antalet statliga skolor ökade i provinserna (Deringil pp.27-28). Undervisningen i skolor präglades av Osmansk patriotism, nyintroducerad modern metodologi och undervisning i icke-traditionella ämnen samt språkundervisning i utländska språk. Det skedde ett skifte i förhållande till västerländsk utbildning under slutet av 1800-talet då det ansågs vara nödvändigt att vara bekant med västerländska intellektuella traditioner för att inneha en god utbildning (Khalidi pp.38-41). Inom den juridiska sfären kom modern (västerländskt influerad) sekulär lagstiftning att dominera vilket hade verkningarna på det väletablerade religiösa domarväsendet (Deringil pp.10-11). Den nya juridiska kodifieringen *Mecelle* var inspirerad av Shari'a men utformad i enlighet med europeiska riktlinjer.

Ett större antal medborgare arbetade inom den statliga byråkratin, till vilken flertalet av studenterna sökte sig från det nya utbildningssystemet (Dawn pp.197-198). För att avancera inom prestigefyllda yrkessektorer i provinserna behövdes en modern utbildning, däribland språkkunskap, samt goda relationer med den centralstyrda regeringen. Urbana, väletablerade familjer som dominerat det administrativa, juridiska och politiska livet i provinserna var tvungna att inrätta sig i det reformerade statliga systemet och konkurrera med medborgare från enklare förhållanden. "Local notables had enjoyed a dominating position in urban society, with their influence often barely mediated by the representatives of the central government" (Khalidi p.40). Den tidigare eliten i Palestina fick således ett behov av att skapa relationer med centrala myndigheter för att avancera i samhällslivet (Khalidi pp.37-38).

Den förbättrade kommunikationen i och med järnvägen, telegrafan, ångfartyget samt de utvecklade militära och administrativa institutionerna stärkte den Osmanska regeringens kontroll. Tidigare avskilda områden där makten och styret karaktäriserats av lokala lojaliteter till släktskap, klaner, feodala ledare påverkades nu i större utsträckning av centralregeringens politik (Khalidi p.40).

Då det fanns ett signifikant behov av lärare, administratörer, journalister, telegrafoperatörer, militärofficerare samt järnvägsarbetare kom den traditionella maktelitens dominans som sagt att delvis förskjutas. ”This massive expansion of opportunities gave ample scope to individuals of both non-notable and non-Muslim backgrounds to achieve status” (Khalidi p.61). Avancerade och välbetalda yrken blev mer tillgängliga för en bredare del av befolkningen i provinserna: ”... the new schools, courts, and government offices established during the *Tanzimat* period were crucial instruments in the transformation of society in terms of the formation of new social strata, professionalization along Western lines, and familiarization of large segments of society with the everyday routines of the modern, Western world” (Khalidi p.47).

3.3 Förändringar på landsbygden och judisk bosättning

Judar hade varit bosatta länge i Palestina när den judiska immigrationen intensifierades i början av 1900-talet, då det också uppstod signifikanta friktioner mellan palestinier och judar (Adler p.199). Inflyttningsströmmarna till Palestina intensifierades under den första ”aliya” (1882-1903) och andra ”aliya” (1905-1914). På grund av att säkerhetsläget försämrades för judar i Östeuropa, och de utsattes för folkmord och förföljelse, ökade inflyttningen påtagligt mellan 1903 och 1914 – den judiska befolkningen fördubblades från ca 30 000 till 60 000.³

Under slutet av 1800-talet skedde framträdande ekonomiska och sociala förändringar på landsbygden, däribland utvecklingen av marknadsekonomi och privatiseringen av ägandet av mark. 1858 utfärdades en ny landlag i Osmanska riket vilken ämnade koncentrera mark till färre ägare och privatisera äganderätten (Weinstock pp.54-55). Statlig mark, *miri*, kunde då registreras till privata ägare. Detta var en förändring på så sätt att statlig mark inte varit registrerat på privatpersoner tidigare, snarare hade statlig mark av tradition arrenderats av landbrukare i enlighet med så kallad *musha*’ (gemensam nyttjanderätt). Flera landbrukare med

traditionella arrenderättigheter registrerade sig inte då lagen trädde i kraft på grund av rädsla för beskattning och statliga förpliktelser såsom värnplikt.

”The new law meant that for the first time a peasant could be deprived not of formal title to his land, which he had rarely held before, but rather of the right to live on it, cultivate it, and pass it on to his heirs – rights that had formerly been inalienable if taxes on miri *land* were paid regularly” (Khalidi p.95).

De som registrerade sig som markägare var främst medlemmar från den urbana överklassen, skatteindrivare och byarnas högste män, *shaykhs*. Den nya lagen genererade välstånd till privata ägare, av bördig mark längs med kusten, som var bosatta i kuststäderna Beirut, Haifa, Jaffa och Gaza.

3.4 Frågan om markägande på landsbygden

Judar hade köpt mark innan den andra *aliyan*, men i och med denna inflyttningsström så *förändrades förhållandena tydligare* för brukandet av jorden. Arabiska jordbrukare hade inte rättigheter över land som köpts av exempelvis judar däremot hade de möjlighet arbeta som en arrendator på ägorna (Atran p.722). Således hade jordbrukare per definition inte längre rätt att bruka jorden då marken köpts upp av en privatperson – endast om ägaren tillät att hyra ut marken var detta möjligt.

Ett flertal av judarna som flyttade till Palestina efter 1903 var politiskt orienterade inom sionism – strävan efter att äga land var i allra högsta grad en politiskt fråga inom sionismen (Lockman p.212). Dessutom kom flera immigranter från Ryssland vilka hade mer radikala socialistiska och nationalistiska idéer än de bosatta judarna.⁴ I och med den utvecklingen systematiserades köpandet samt brukandet av mark (Weinstock pp.51-52). 1901 etablerades Jewish Colonization Association och senare inrättades Jewish National Fund. Dessa

³ Majoriteten av judarna bodde i Jerusalem, Hebron, Safad och Tiberias. Mellan 10 000-12 000 judar levde på landsbygden, varav de flesta var bosatta i de 40 jordbrukskolonier som etablerats sedan 1878 (Khalidi p.96).

⁴ ”The conquest of labour” handlade i det sammanhanget om att ersätta arabiska jordbrukare med judiska, ”conquest of the soil” innebar att land som köpts skulle försvaras – med vapen om det var nödvändigt (Weinstock pp.51-52).

institutioner ämnade realisera uppköpanget av mark samt etablerandet av judisk arbetskraft. Över hälften av försäljningen till judiska köpare genomfördes av icke-lokala markägare vilka kan tolkas ha sett försäljningen som endast en god finansiell affär (Wienstock p.53). I Europa propagerade sioniströrelsen för att Palestina var ett land som var sparsamt befolkat samt att marken där knappt var uppodlad. En välkänd sionistslogan som speglade den synen var: "A land without a people for a people without a land" (Lockman p.214). Judiska bosättare samt de som administrerade med uppköpanget av land insåg dock att verkligheten var annorlunda på landsbygden i Palestina (Atran p.723).

3.5 Storbritanniens intresse av regionen

Storbritannien var intresserat av att expandera imperiet österut, möjligheterna för detta realiserades i och med första världskriget (Porath pp.73-74). Osmanska riket ansågs per se att vara en krigsfiende av de allierade, det vill säga Frankrike och England.

Den engelska regeringen inriktade kampanjer för att väcka och/eller stödja arabiska ledares och politiska gruppers opposition mot styret. 1915 skedde brevväxling mellan Storbritanniens överkommissarie i Egypten Sir Henry McMahon och ledaren i Mecka, Sharif Husayn Ibn 'Ali, i vilka brev Storbritannien lovade att *stödja realiserandet av självständiga, arabiska stater* om araber gjorde revolt mot det Osmanska styret. 1917 offentliggjorde Frankrike och England Sykes-Pico-deklarationen och i och med överenskommelsen delades de före detta osmanska provinserna upp mellan länderna (Muslih pp.112-113). De allierades juridiska ansvar för länderna klargjordes formellt i de så kallade mandatartiklarna från 1922. Vidare sammanställdes Balfour-deklarationen 1917 av Storbritanniens utrikesminister Arthur Balfour, i vilken Storbritannien fastställde att det skulle finnas möjlighet att bilda ett judiskt så kallat nationellt hem i Palestina (Atran pp.721-722). Deklarationen kan förstås utifrån det faktum att Storbritannien förklarade sig vara minoritetsgruppers särskilda *protegor* under Osmanska styret, däribland judar. Judarna hade således en speciell politisk ställning i och med att regeringen skulle förse gruppen med särskilt skydd. De utrikespolitiska dokumenten och deklARATIONERNAS betydelse analyseras vidare nedan, i kapitel 4.

Palestina ockuperades 1917, under första världskriget, av Storbritannien. Åren mellan 1917-1920 drabbades civilbefolkningen påtagligt av kriget samt av ekonomisk nedgång och svält (Porath p.121). Storbritanniens administratörer inrättade en militär regering som styrde landet (Muslih pp.101-102). En stor del av pressen hade censur efter 1919, det fanns ett brittiskt intresse av att följa den politiska debatten i tidningarna inte minst gällande nationalistiska idéer och diskurser: "...two letters from the Military Governor of Jerusalem, Sir Ronald Storrs, to the journalist Mustafa al-Budayri, both dated August 16, 1921, one refusing permission for publication of a new newspaper entitled *al-Amal*, and the other refusing permission to open a printing press"(Khalidi p.161).

4 Empirisk undersökning och analys

4.1 Inledning

Med den empiriska undersökningen ämnar jag delvis att belysa vilken inverkan de arabiska tidningarna hade på konstituerandet av en palestinsk identitet, detta redogör jag för och analyserar genom att använda undersökningar om den arabiska pressen. Under slutet av 1800-talet trycktes och spreds fler tidningar i de Osmanska provinserna, i sammanhanget är tidningsläsandet intressant för att etablera en föreställning om en nationellidentitet. Jag analyserar även motståndet bland araber mot den judiska bosättningen med hänsyn till de demografiska förändringarna (se kap. 3.3-4). Nedan genomför jag även en presentation av den brittiska regeringens deklARATIONER, policypaper och krigspropaganda samt en redogörelse för artiklar i *The Times*, för att kunna belysa vilken föreställning som fanns om Palestina. Jag ämnar på så vis kunna behandla vilken inverkan Storbritanniens utrikespolitik hade på identitetsprocessen, det är som sagt relevant eftersom Storbritannien kom att ansvara för uppbyggnaden av nationen.

4.2 Arabiska tidningarnas inriktningar och betydelse

”Among the many influences on cultural and intellectual life during the last few decades of Ottoman rule, *the press* had perhaps the most widespread impact on society” (Khalidi p.53, egen kursivering).

Spridningen av tidningar och tidskrifter ute i provinserna blev mer framträdande under slutet av 1800-talet, trots att censur infördes 1878 på order av sultan Abdul Hamid II. Tidningsredaktioner blev tvungna att stänga ner då dessa publicerat artiklar som uppfattades som stötande av regimen därför förekom inte expressiva politiska diskussionerna innan

censuren lyftes (Muslih p.79). I Egypten (som var förhållandevis autonomt) publicerades – ett växande antal – dagstidningar, veckotidningar, vetenskapliga och tekniska tidskrifter som spreds över den arabiska regionen (Khalidi p.53).⁵ I de större städerna som Kairo, Damaskus, Beirut, Jerusalem publicerades de tongivande tidningarna, vilka hade inverkan på det kulturella och politiska livet (Doumani p.10). 1908 återinfördes 1876 års konstitution vilket innebar att den restriktiva censuren lyftes och politiska partier fick mer organisationsfriheter. Räckvidden var bred då nyheter som behandlades lästes i bland annat Syrien, Egypten, Libanon och Palestina (Mandel pp.126-127). Mellan 1908 och 1914 etablerades 34 tidningar och tidskrifter i Palestina (Khalidi p.57, 1991). Arabiska tidningar och tidskrifter sträckte sig ut i provinserna i och med att det fanns gemensamma element i språket, kulturen och det politiska livet.

Det fanns också en tradition av att förmedla nyhetsinnehållet muntligt – både privat och offentligt – då en större del av befolkningen fortfarande var analfabeter, vilket gällde särskilt på landbygden i bland annat Palestina. Tidningen *Filastin* distribuerade gratis exemplar till varje *mukhtar* i byarna i Jaffadistriktet för att nå ut med sitt budskap till en bredare publik. Tidningar, tidskrifter var tillgängliga för allmänheten på bibliotek i exempelvis Jerusalem som var ett betydelsefullt politiskt och intellektuellt centra (Khalidi [sida](#)).

Tidningarna som spreds i Palestina i början av 1900-talet innehade en allt mer tydlig riktlinje gällande sionism i relation till ”vad som uppfattas vara” Palestina. Vissa tidningar hade tydliga patriotiska, nationalistiska drag (Weinstock p.60). I tidningarna behandlades specifika ämnen som rörde Palestina vid sidan av ”osmanska” eller panarabiska angelägenheter. Fler tidningar använde definitionerna ”Palestina” och ”palestinier” i sina artiklar. Cirkuleringen av nyheter var påtaglig i och med att tidningarna publicerade varandras artiklar:

”...the friction on the land between settlers and peasants came to affect wider and wider circles in Palestine. The period from 1899 to 1914, and in particular the years after 1908, provide us with hundreds of examples drawn from the daily press of the growth of such an awareness, presented to tens of thousands of readers, whose letters to the newspapers concerned reveal that this was a dialectical process...”
(Khalidi pp. 142-43, egen kursivering).

⁵ I Egypten publicerades inflytelserika tidningar som *al-Muqattam* och *al-Ahram* grundade av syrianer, de bidrog till att utveckla den arabisk-språkiga journalistiken. I egyptiska tidningar publicerade flera arabiska politiker sina

Eftersom läskunnigheten ökade samt antalet tidningar som publicerades i riket i början av 1900-talet kunde fler ta del av nyhetsflödet. Pressen spelade en roll för konstituerandet av en identitet; nyhetsrapporteringen och vinklingen i artiklarna kan tolkas skapa en känsla av tillhörighet, värdegemenskap och signifikans (Doumani p.10, Mandel p.126). De nyheter som lyftes fram i tidningarna speglade vad som ansågs vara politiskt betydelsefullt. Framställandet av en palestinsk identitet underbyggdes av nyheter som exempelvis behandlade innebörden av att bli av med arrenderätten för landbrukare som var bosatta i området Palestina. Tidningarna som presenteras nedan publicerades delvis i Jerusalem, Jaffa och Haifa men även i Damaskus, Beirut och Kairo. Tidningarna visar på att det fanns en väletablerad debatt i flera arabiska provinser gällande utvecklingen i Palestina (Mandel pp.126-127). Samtidigt fångar denna debatt hur palestinier identifieras i relation till framför allt sionistiska judar (Mandel p.125, Weinstock p.60). Nyhetsrapporteringen om Palestina accelererade i och med att fler judar bosatte sig i landet, denna demografiska förändring beskrevs som hotande då ett flertal judar var anhängare till sioniströrelsen, implicit att immigrationen kunde uppfylla ett politiskt syfte som skulle kunna hota framväxten av en palestinsk stat.⁶

- *Al-Muquattam* och *al-Ahram*, två prestigefyllda egyptiska dagstidningar med fäste i Kairo tog tidigt upp frågor som behandlade sionism, osmanska styret och panarabiska angelägenheter (Mandel p.132). Tidningarna hade en läskrets som sträckte sig utanför Egypten, de förmedlade en bild av vilka problem som kunde uppstå i och med en framåttryckande sionism (Khalidi). *Al-Ahram* var enligt Khalidi den första tidningen som presenterade artiklar som behandlade frågan om sionism. I december 1908 publicerades dessa artiklar varav den första ”The Ambitions of the Zionists in Palestine” rapporterade om en sionistledare i Kairo som uttryckte en förhoppning om att två miljoner judar skulle bosätta sig i Palestina. Den andra artikeln redogjorde för att sionister inte ville etablera en separat regering utan leva i samförstånd med

texter under perioden då motstånd möttes från C. U. P. (Khalidi, p.61, 1991).

⁶ Bland araber gjordes en distinktion mellan ”utländsk jude” och ”osmansk jude”, det fanns en medvetenhet om skillnaden mellan att vara jude och judisk sionistanhängare. Arabiska anti-sionister som ökade i antal mellan 1909 och 1914 var emot judisk immigration per se eftersom judar som grupp ansågs aspirera på att bilda en judisk stat (Mandel pp. 225-226).

befolkningen. Redaktörerna tillade till dessa texter att den judiska immigrationen behövde följa vissa kriterier. I tidningarna under denna period förekom argument om att judiska immigranter behövde bli lojala osmanska medborgare samt upphöra att vara utländska medborgare om inflyttningen skulle vara acceptabel (Mandel pp.88-90). Immigranterna kunde inte heller bosätta sig i endast ett område. ”...any Jew was welcome to settle in the Empire, as long as the colonists were not concentrated in one region, for that “might lead them to aspire to establish a state within a state, even if that was not part of their plans on the day they immigrated”” (Khalidi p.133). *Al-Muquattam* är den tidningen som innehar den mest nedtonade inställningen till sionism, flera artiklar är skrivna av journalister som är välorienterade inom sionism – de framför sionistledarnas argument och ambitioner i Palestina. Dessa artiklar bemöts dock ofta av inlägg eller andra artiklar där sionisternas argument ifrågasätts (Mandel p.132).

- Även tidningen *Filastin* spelade en betydande roll för att skapa en nationell identitet då den behandlade frågor som gällde specifika förhållanden i Palestina – utbildning, judisk bosättning, religiös och nationell identitet inom den ortodoxa kyrkan samt fattigdom bland den rurala befolkningen. Redaktörerna Yusuf och 'Isa al-'Isa valde att tidningen skulle förmedla en känsla av lokal patriotism till läsarna, namnet *Filastin* betyder Palestina (Mandel p.128). De uppmanade exempelvis palestinier att utbilda sig – vikten av utbildning framhölls i tidningen. En annan angelägenhet var hur jordbrukarnas situation såg ut då de blev av med arrenderätten när marken såldes till judiska bosättare (Khalidi pp.126-127). Tidningen distribuerades som sagt gratis till byar i Jaffadistriktet vilket kan ses som ett led i att väcka tvivel och motstånd mot den judiska bosättningen.
- *Al-Karmil* var den mest uttalade kritiska rösten mot sionism. Tidningen deltog i en omfattande kampanj mot judisk bosättning och sionism. Tidningens redaktör Najib Nassar hade ett nationalistiskt förhållningssätt till Palestina (Mandel pp.127-128). Nassar presenterade utförlig information om sionismrörelsens historia, målsättning och betydelse, vilket blev en sexton avsnitt lång serie i tidningen som publicerades mellan mars och juni 1911. Olika delorganisationer kartlades även av Nassar då han ämnade ge en heltäckande bild av hur sionismrörelsen var organiserad i Palestina, liksom utomlands. Vidare uppmanade Nassar till organiserat motstånd för att kunna bemöta

sionismen ”while others are meeting to take over *our country and our farms*” (Khalidi pp.124-126, egen kursivering).

- *Al-Muqtabas* utgjorde även den en aktiv och kritisk röst mot sionism. Tidningen behandlade två utmärkande teman då sionism diskuterades: den utländska koloniseringen då markägare sålde mark till sionistiska bosättare och det misslyckade motståndet mot sionisterna hos araber. Sionisternas ökade antal bosättningar i Palestina möjliggjordes således utav arabernas oförmåga att kunna organisera sig. Denna självkritiska hållning var utmärkande då flertalet andra tidningar förklarade sionisternas framgång med starkare resurstillgångar, utländsk support och avsaknad av engagemang hos de osmanska myndigheterna i frågan. Tidningen betonade vikten av organiserat arabiskt motstånd i och med att sionisternas bosättning var ett gemensamt arabiskt problem (Khalidi).
- *Al-Mufid* fungerade som ett språkrör för det ”hemliga” eller slutna arabiska sällskapet *al-Fatat*. Liksom *al-Karmil*, *Filastin* och *al-Muqtabas* utgjorde tidningen en av de mest framträdande motståndarna till sionism i den arabiskspråkiga pressen under tidsperioden (Mandel p.122). Under en niomånadersperiod publicerades i genomsnitt var tredje dag en artikel om sionism och om utförsäljning av land till utländska ägare i Palestina. Tidningen riktade dock den mest signifikanta kritiken mot C.U.P.⁷ eftersom centralregeringen ansågs upprätthålla en förhållandevis slapp eller oengagerad inställning till sionism och utförsäljningen av mark. ...”the CUP-dominated government, which it described as being at best lax in its enforcement of laws hindering Zionist immigration and land-purchase” (Khalidi p.128).
- *Al-Ittihad al-'Uthmani*, *al-Haqiqa* och *al-Iqbal* var liksom de övriga tidningarna kritiska mot sionism, dock ändrades tonen i deras artiklar under sommaren 1913 då det fanns förhoppningar om att en överenskommelse skulle nås med C. U. P när den första arabiska kongressen hölls i Paris. Det fanns en förhoppning om att decentralisering hade möjliggjort en lokal, självgående regering som kunde styra över befolkningen

⁷ C. U. P ”Committe of Union and Progress”, regeringsparti som kom till makten i och med en militärkupp 1908 (Khalidi p.76).

lokalt och således reglera immigrationen av judar. Samtidigt träffades arabiska ledare och representanter för sioniströrelsen i Kairo för att undersöka möjligheterna till att uppnå ett gemensamt avtal (Khalidi p.140). När inga överenskommelser kunde nå återupptogs den kritiska tonen mot sionisternas immigration.

Under tidsperioden riktades skarp kritik mot C. U. P eftersom bland annat de palestinska parlamentarikerna upplevde att de talade inför ”tysta öron”.⁸ Deras kritik – försäljningen av land i Palestina, implicit landlagen, och den ökade inflyttningen av sionister – framfördes inför centralregeringen utan att några åtgärder vidtogs. Parlamentarikerna argumenterade för att immigrationen var en ”osmansk” angelägenhet då denna skulle påverka den politiska balansen i riket och skapa motsättningar och konflikter (Mandel pp.79-81). I parlamentet 1911 uttalade sig Ruhi al-Khalidi som representant för Jerusalem i denna fråga. Ruhi inledde talet med att förklara att han även representerade judarna i Jerusalem, som hade visat sin lojalitet mot hemlandet. Han motsatte sig sionister som ämnade skapa en judisk stat i Palestina (Khalidi p.80-81).

Arabiskt motstånd mot judisk bosättning

Judiska bosättare i de äldre kolonierna var mindre påverkade av politisk sionism, de anställde exempelvis arabiska jordbrukare. På så vis kunde araberna ”hyra tillbaka” marken för att bruka den (som anställda). Motsättningarna var mindre då det fanns möjlighet för arabiska jordbrukare att kunna försörja sig i enlighet med den nya äganderättsformen (Mandel pp.37-38). Situationen på landsbygden polariserades i och med den andra inflyttningsströmmen då det i större utsträckning fanns en politisk vilja att ersätta arabisk arbetskraft med judisk sådan (Adler pp.198-199). Således fördrevs arabiska jordbrukare från mark de traditionellt brukat. Vid tillfällen när protester uppkom och/eller våld användes så inkopplades den Osmanska staten (senare britterna). Osmanska staten kom att försvara, skydda den som var den rättmätige ägaren trots att denne inte var osmansk medborgare.

Motståndet mot sionism – bland den rurala befolkningen – kom sedan även att innefatta den urbana befolkningen, vilken i större utsträckning var bildad och läskunnig (Porath pp.27-28). Konstituerandet av en gemensam identitet stärktes då det fanns en uppfattning – bland bildade personer i större städer – att den politiska agendan hos sionismrörelsen kunde i helhet hota palestiniernas samhälle.⁹ Palestinierna förenades i frågan om sionismrörelsens etablissemang i Palestina således överbryggades olikheter bland befolkningen i förhållande till exempelvis utbildning, klass, klan. Bland ett flertal sionister fanns en strävan efter att kunna etablera en egen judisk stat i Palestina.¹⁰ De judiska kolonierna ökade i antal samtidigt som bosättarnas influens och makt stärktes på landsbygden. Diskussionerna om denna bosättning speglas i den arabiska pressen under tidsperioden, vilket ger en förståelse av hur palestinierna överlag förhöll sig till bosättningen och sionismrörelsen (Weinstock p.60).

Storbritanniens synsätt på nationellt självbestämmande i Palestina

Utvecklingen av en nationell identitet i Palestina kan kontrasteras mot Storbritanniens förståelse av palestinsk självständighet samt nationalitet. Detta synsätt speglas delvis i brittisk propaganda men även i de ovannämnda utrikespolitiska dokumenten som lade grunden till den politiska utvecklingen och/eller riktningen i Palestina. Storbritanniens förhållningssätt till uppbyggnaden av en palestinsk stat framkommer vidare i regeringens policypapper, så kallade ”white paper”, från 1922.

⁹ Oppositionen mot sionism på landsbygden var främst baserad på ekonomiska angelägenheter (såsom konsekvenserna av utförsäljningen av mark) men blev mer politiskt orienterad. Argument om sionismrörelsens politiska kapacitet underbyggdes med att sionisterna skapat en egen flagga, att domstolar hade inrättats som hanterade civilrätt bland judar samt att ett separat utbildningssystem utvecklades (Porath p.28).

¹⁰ Sionism som nationaliströrelse måste förstås inom kontexten av Europas dåvarande koloniseringspraktik och diskurs. Målsättningen att etablera en judisk stat (immigration, bosättning) och relationen till invånarna i Palestina kan förklaras utav influenser från europeisk koloniseringspolitik (Lockman p.211).

Konstituerandet av en föreställd nation – gränser, befolkning, politisk och kulturell utveckling – gjordes även av Storbritannien men utifrån andra kriterier. Diskussionen om nationell självständighet i Palestina skedde inom en diskurs där Storbritannien framställdes som en heroisk, pådrivande och engagerad nation, medan Palestina beskrevs vara en förtryckt sådan som inte hade uppnått politisk mognad (Atran p.720). Ur brittiskt perspektiv var frågan om självständighet i Palestina förenat med brittiska ekonomiska och strategiska intressen i regionen. Synen på nationellt självbestämmande i Palestina påverkades således av andra faktorer än endast ett politiskt intresse att inrätta en palestinsk regering, sedermera bildandet av en stat.

Propaganda

Storbritanniens regering ämnade starta en propagandakampanj för att proklamera betydelsen av att Storbritannien ockuperade Osmanska riket för att *kunna förverkliga principen om nationellt självbestämmande i de arabiska länderna* (Renton p.646). I och med regeringens fokusering skapades ett politiskt liksom diplomatiskt språk om nationellt självbestämmande i Mellanöstern (vilket speglas i dokumenten nedan) (Atran pp.719-721). Storbritanniens premiärminister 1916, David Lloyd George, menade att propaganda var ett gynnsamt verktyg för att mobilisera stöd bland arabisk opposition, den egna brittiska befolkningen och folket i USA och i Europa för en brittisk intervention.

”During the last two years of the Great War the British government undertook a global propaganda campaign to generate support for *the military advance into the Near East, British post-war domination of the region, and the war effort in general....* was re-defined as the Middle East: *a region of oppressed nations that required liberation and tutelage by Britain and the entente.* Great Britain was portrayed as *the pre-eminent champion of the principle of nationality...*” (Renton p.645, egen kursivering).

Storbritannien uppband sig till förverkligandet av arabiska, självständiga stater i och med att detta företag ”endast” kunde ske då Storbritannien angrep Osmanska riket. Genom

propagandan blev därmed förståelsen av självständiga nationalstater i Mellanöstern synonymt med de Allierades närvaro. Förverkligandet av nationalstater i regionen – vilka villkor som skulle göra sig gällande för att etablera en nationalstat – skedde utifrån en brittisk agenda (Atran pp.719-721). Brittiska propagandaadministratörer målade fram bilden av arabiska nationer som tillskrevs en särskild historia och karaktärsdrag. ”The ancient nations of the area were depicted as the authentic basis and geography of the region” (Renton p.649). I kontrast till de administrativa provinserna som färgat regionen beskrevs arabiska nationer som distinkta, väletablerade och varaktiga. I det sammanhanget användes det moderna konceptet av en nation för att göra regionens provinser begripliga och betydelsefulla. Förutom att genomföra självbestämmande så skulle Storbritannien inta en beskyddande roll över nationerna. ”Britain was heralded as the natural protector of small, oppressed nations and the guarantor of national self-determination. *Nationalism was thus brought to the very centre of justifications for empire*” (Renton p.647, egen kursivering).

Propagandan omfattade även uppbyggnaden av ett judiskt samhälle i Palestina: ”...great emphasis was placed on performing and disseminating the discourse of Jewish national rebirth” (Renton p.661). Den brittiska regeringen ansåg att det fanns politisk potential i det judiska samfundet i och med ett starkt stöd till Storbritanniens ockupation (Atran p.721). Till skillnad från när propaganda sammanställdes om arabisk självständighet så samarbetade brittiska administratörer mer med aktiva inom sioniströrelsen då judiska frågor behandlades. ”...[T]he British worked in close co-operation with the Zionist movement in the creation and distribution of propaganda...unlike the Arab case, there was no need to invent the imagery and iconography of the Zionist nation” (Renton p.662). Sedan slutet av 1800-talet arbetade sioniströrelsen som en nationalistisk rörelse. Diskursen inom rörelsen påverkade sedermera språkanvändningen i den brittiska propagandan, liksom symbolismen.

Under ett tidigt skede i kriget ämnade briter att väcka sympati för Sharif Husseins revolt bland muslimerna i regionen, vidare att undertrycka pan-islamistiska sympatier gentemot Osmanska styret. Britterna inrättade den arabiska byrån (the Arab Bureau) i Kairo för att verka som en underrättelsebyrå, vilken ämnade ge råd då riktlinjer formulerades för Mellanöstern. Vid sidan av att insamla underrättelseinformation var byrån engagerad i uppdiktandet och distribueringen av de allierades propaganda (Westrate pp.102, 104 ,107).

”The Arab Bureau had been thus engaged ...spreading proclamations and communications from the Sharif of Mecca, assembling tribal durbars, employing native agents, and dropping leaflets from aircraft” (Westrate p.112). Byrån distribuerade tidningen *al-Haqiqa* (sanningen) som trycktes i London 1916, i vilken tidning vikt lades vid krigsillustrationer samt illustrationer av arabiska och persiska legender. Bilderna i *al-Haqiqa* ämnade ursprungligen utmåla Storbritannien som stödjande av muhammedanism, framhäva kapaciteten hos militären och flottan och förmedla bilden av en stat som utförde heroiska insatser. Tidningen spreds till banker, offentliga institutioner, kyrkor, skolor i Egypten och smugglades in i Palestina och Syrien.¹¹ 1916 blev underrättelsebyrån även involverad i att distribuera *al-Kawkab*, tidningen ämnade bli associerad med den arabiska motståndsrörelsen, betoning lades vid krigsnyheter och tidningsledare (Westrate pp.108-110).

Brittisk media – en studie av tidningen *The Times* Palestinarapportering

Nedan följer en genomgång och analys av artiklar rörande Palestinafrågan från tidningen *the Times* under perioden 1900-1920, inom teman gällande sioniströrelsen, palestinier och Storbritanniens politiska intresse av regionen.

I artiklarna i min undersökning omnämns inte palestinier explicit utan ”araber” användes som ett allmängiltigt begrepp för att beskriva befolkningen i Palestina och i resten av Mellanöstern (Syrien, Libanon, Irak osv.). I förhållande till den judiska befolkningen beskrevs araber som mindre utvecklade – ekonomiskt och intellektuellt – samt att det arabiska samhället inte var lika civiliserat som det judiska (*the Times*, (Constantinople correspondent-news), ”History of the Propaganda”, 1911-04-14). Utbildning och infrastruktur, togs upp som exempel för att visa på vilka brister som råder i det arabiska samhället. I majoriteten av artiklarna diskuterades sionism som positivt i och med att judisk affärsverksamhet ackumulerade mer kapital till landet (*the Times* (from a correspondent-news), ”Zionism in Palestine”, 1910-07-19).

¹¹ I Egypten mottog den arabiska underrättelsebyrån 10 000 exemplar av *al-Haqiqa* (Westrate pp.108-109).

Sioniströrelsens organisation bevakades av korrespondenter som rapporterade från årliga möten i Basel och Berlin. Detaljerade artiklar skrevs om judarnas situation i Ryssland i början av 1900-talet, implicit vilka utmaningar som mötte det judiska folket (*the Times*, (news), "The position of the Jews in Russia", 1903-09-21). Ett återkommande tema var hur situationen skulle lösas för de mer än 6 miljoner judar som befann sig i en hotad tillvaro i Ryssland liksom i andra europeiska stater (*the Times* (letters to the Editor, "To the Editor of the Times", 1900-08-17). I artiklarna diskuterades vilket ansvar den brittiska regeringen och övriga regeringar i Europa, såsom i Ryssland, skulle inneha i frågan – "immigrationsproblemet för judar" utgjorde en betydande politisk fråga. Problematiken med immigration framkom som en humanitär angelägenhet. Edith Sykes skrev en insändare till *the Times* för att hedra hennes mans (Mark Sykes) arbete med att realisera självständighet från det turkiska styret för armenier, araber och judar, på grund av att vissa artiklar i tidningen antytt att det fanns tveksamhet hos regeringen huruvida policyn från Balfour-deklarationen skulle implementeras. Enligt Edith Sykes borde regeringen stå fast vid sitt ord trots oroligheterna i Mellanöstern. Balfour-deklarationen beskrevs här som en helig förpliktelse som har införlivat hopp för det judiska folket. "The declaration of November 2, 1917, is a sacred obligation; it evoked a thrill of hope and of gratitude to the British people among the Jews all over the world. Surely there can be no halting in our resolve to fulfil our pledged word" (*the Times* (letter to the Editor), "England and Palestine", 1920-04-22).

Frågan om vart judar skulle ta vägen då de befann sig under förtryckande regimer diskuterades parallellt med vilka strategiska intressen som kunde understödjas i och med att fler judar bosatte sig i Palestina. Judarnas brittiska lojalitet är intressant i förhållande till Tysklands närvaro (Tyskland kom senare att samarbeta med det Osmanska styret), tyska judar och de flertalet östeuropeiska immigranterna i landet (*the Times* (Constantinople correspondent-news), "History of the Propaganda", 1911-04-14, (letter to the editor), "Jewish colonization in Palestine – aspects of the movement", 1912-10-07). Vikten av att säkerställa Storbritanniens makt och influens som imperium togs för given i artiklarna (*The Times* (news) "Mesopotamia, Prime Minister's Defence – scope of British responsibility", 1920-06-24). Sioniströrelsens agenda (immigration), judarnas potentiella lojalitet var under perioden av betydande intresse i brittisk utrikespolitik.

Utvecklingen i Palestina under turkarnas styre kopplades samman med Storbritanniens relationer till det så kallade "the Holy Land" – uppenbart fanns kristna kopplingar till landet som var betydande för Storbritanniens förhållningssätt till landet (*the Times* (editorials/leaders), "The Rout of the Turk", 1918-09-23). Det fanns en uppfattning att Storbritannien hade ett ansvar att återställa (frigöra från det turkiska styret) det land som är centralt i kristendomen. På grund av korstågen finns dessutom en specifik brittisk historia till Palestina. I detta sammanhang diskuterades den religiösa samhörigheten och Storbritanniens relation till landet i första hand med hänsyn till den kristna delen av befolkningen. Ärkebiskopen i Canterbury uttalade sig med anledningen av den svält och förödelse som drabbat Palestina i och med kriget 1917. Ärkebiskopen anser att händelserna var av särskilt intresse eftersom landet är unikt för kristna (*the Times* (advertising), "Famine in the Holy Land", 1917-03-13). The Holy Land behandlades utifrån det perspektivet uteslutande som ett kristet land (heligt för kristna). Den arabiska befolkningens trostillhörighet samt historiska kopplingar till landet intog inte samma fokus i artiklarna. I artiklarna framkom det att religionstillhörighet är betydande i utrikespolitiska sammanhang.

Palestiniernas situation i landet behandlades som en sekundär angelägenhet i förhållande till diskussioner om Englands position i Mellanöstern och Tysklands inflytande i regionen – Ottomanska styret, sionismrörelsen, implicit den judiska bosättningen, och den historiska kopplingen till the Holy Land. Försvar av det arabiska samhället framkom (tydligt) först då krigspropagandan accelererade i artiklarna (*The Times*, (news), "The Moslems of Jerusalem – welcoming the British, Arab hopes, 1918-04-15). Palestiniernas rätt till självbestämmande relaterades till turkarnas förtryckande styre i regionen. Det turkiska styret begränsade det arabiska samhället och omöjliggjorde för palestinier att leva i en självständig nation – i förhållande till den turkiska regeringen hade palestinier rätt till sitt eget land. Araber blev då intressantare som aktörer i diskursen om Storbritanniens position i Mellanöstern. I den brittiska bilden som målades fram så utgjorde både judar och kristna delar av den palestinska befolkningen (*The Times* (editorials/leaders), "The Victory in Palestine", 1917-03-30).

Palestinier associerades allt mer till den brittiska krigspropagandan och med frågan om nationellt självbestämmande, i sammanhanget användes ord om självständighet och frihet. Bilden skapades av en förtryckt nation som var i behov av frigörelse, vilket gav intrycket till läsaren att Palestina var en nation i enlighet med västerländska kriterier (*The Times*

(editorials/leaders), "The Victory in Palestine", 1917-03-30). En "fiktiv" historieskrivning gjordes då av Palestina: skönmålande beskrivningar om en utvecklad, välmående civilisation som turkarna sedermera hade förtyckat – det turkiska styret förstörde nationens möjligheter att fortleva (*The Times*, (news), "The Moslems of Jerusalem – welcoming the British, Arab hopes", 1918-04-15). Retoriken som användes var högtravande och utmanande, det är uppenbart att skribenterna ämnade väcka motstånd till det turkiska styret, indirekt vinna stöd för Storbritanniens involvering i Mellanöstern (*The Times* (news), "The New Turkish Victims", 1917-02-01). Palestina framkom som en strategisk, betydelsefull markör i Storbritanniens utrikespolitik, vilken färgades av att nationen utgjorde en del av ett imperium. Sir Mark Sykes som varit ansvarig för propagandakampanjer i Mellanöstern uttalade sig i ärendet då flera brittiska ministrar träffades i och med att amerikanska redaktörer besökte Storbritannien (på inbjudan av the Ministry of Information):

"...the Government which formerly ruled in those countries was brutal and bestial; it divided, it broke down, it took the centres of what had been the centres of civilization and reduced them to a heap of ruins. It took the Armenians and the Arabs and it reduced them to demoralized bundles of rags" (*The Times*, "The Liberty Engine – America's part in the air war", dinner to U.S. editors, 1918-08-16).

I och med att Storbritannien klargjort att de skulle inneha ett mandat över Palestina och säkerställa ett judiskt "nationellt hem", anordnades en tillställning av den engelska sioniströrelsen (the English Zionist Federation) i Albert Hall, London. Vid detta tillfälle uttalade sig utrikesministern Balfour om vilka förhoppningar som fanns om utvecklingen i Palestina gällande arabernas och judarnas delaktighet.

"...especially Great Britain, had freed the Arab race from the tyranny of their brutal conqueror, who had kept them under his heel for many centuries. He hoped the Arabs would remember that it was *we* who had established an independent Arab sovereignty of the Hedjaz, that it was *we* who desired in Mesopotamia to prepare the way for the future of a self-governing autonomous Arab State" (egen kursivering, *The Times*, "Jews' National Home – Mr. Balfour's appeal to the Arabs", 1920-07-13).

Araberna i Palestina skulle alltså i själva verket vara tacksamma för att Storbritannien hade befriat dem, underförstått att araberna skulle ge utrymme till judarnas bosättning. Det förutsätter araberna i en beroendeställning till britterna, självbestämmande kunde endast realiseras genom Storbritanniens engagemang – därav kunde britterna diktera vilka kriterier som gällde för nationsuppbyggandet. Balfour efterfrågade takt, omdöme samt goodwill från judar och araber, i det sammanhanget jämställdes judarnas deltagande i uppbyggnaden av Palestina med arabernas medverkan. Arabernas situation i Palestina benämndes som “the Arab question”, som utgjorde en av mandatmaktens flera utmaningar i slutet av kriget. ”He hoped that they would not begrudge that small notch in the Arab territory being to the people who for hundreds of years had been separated from it but who surely had a title to develop on their own lines in the land of their forefathers” (*The Times*, “Jews’ National Home – Mr. Balfour’s appeal to the Arabs”, 1920-07-13).

Balfour deklarerade att ett partnerskap hade uppkommit mellan det judiska folket och den brittiska mandatmakten: ”By ‘we’ I mean on the one side the Jewish people and on the other side the mandatory Power of Palestine. We are partners in this great enterprise” (*The Times*, “Jews’ National Home – Mr. Balfour’s appeal to the arabs”, 1920-07-13). Uppbyggnaden av Palestina skulle ske i samarbete mellan judar och briter, den brittiska regeringen räckte således ut en hand till det judiska samfundet. I flera artiklar framkom det att det judiska folket har resurser som är till godo för uppbyggnaden av Palestina – det judiska folket inberäknades i Palestinas uppbyggnad. Detta bekräftades ytterligare när utrikesministern använder begrepp som ”vi” då framtiden i Palestina diskuteras. Oberoende att judarna utgjorde en mindre del av befolkningen så intog de en central plats på den politiska arenan. Balfours uttalande signalerade att judarna var en självklar del av den brittiska närvaron i Palestina.

Då Balfour-deklarationen klagjorts 1917 (se nedan) anordnades en sammankomst av sionister i London för att visa uppskattning gentemot den brittiska regeringen. Vid mötet deltog representanter för kristna syrianer och medlemmar från den nationella armeniska delegationen. Enligt Lord Robert Cecil, riksdagsledamot i parlamentet var stödet till sioniströrelsen förenligt med regeringens principer om rättvisa och frihet. ”...in supporting Zionism it had been merely carrying out its traditional policy. The policy of this country had been based on liberty and justice”. Sionism exemplifierade på ett lysande vis vad kriget hade lyckats åstadkomma i fråga om att säkra folkgruppers rätt till självbestämmande.

”One of the great causes for which we were in this war was to secure to all peoples the right to govern themselves and to work out their own destiny, irrespective of the threats and menaces of their greater neighbours. Probably the greatest step we had taken in this direction was in the recognition of Zionism. “...It was much more than the recognition of a nationality – it was the re-birth of a nation...”(*the Times* (news), “A Jewish Palestine – Zionist demonstration in London”, 1917-12-03).

1901 rapporterades från den engelska sionistfederationens möte, under vilket det klargjordes att sionismrörelsen var lösningen på immigrationsproblematiken för judar, för undkommande från förtryckande politiska system. Målsättningen för rörelsen var ambitiös. Enligt en av representanterna kunde det judiska folket se fram emot att åter igen bilda en nation i deras eget land (*the Times* (news), ”English Zionist Federation”, 1901-12-17).

Vidare skrev flera ledare inom sioniströrelsen en insändare i *the Times* i vilken de klargjorde rörelsens ursprung i Basalkongressen 1897, då sioniströrelsen formellt bildades på grund av judarnas problematiska situation i Ryssland. Den så kallade ”Jewish Territorial Organization” beskrevs som ha blivit grundad för att kunna säkerställa att judar som inte hade viljan eller möjligheten att leva i sitt land kunde bosätta sig i ett annat. Förhoppningarna fanns att Storbritannien skulle säkra judarna ett landområde i någon av de brittiska kolonierna – i vilken en kvasijudisk stat skulle bildas med lokal autonomi, fortfarande under Storbritanniens suveränitet. Skribenterna efterfrågade en lösning på den mer eller mindre akuta situationen för 5-6 miljoner judar i Ryssland. Retoriken som användes anspelade på humanitära värderingar: ”To assuage these sufferings, to bring swift succour to the starving and houseless, to save life wherever possible – this, for the present, must be our urgent work ” (*the Times* (Letters to the Editor), “Jewish Colonization”, 1905-12-08). Vidare presenterade en ledare i tidningen (av aktiva inom sioniströrelsen) som försvarade rörelsens aktivitet i Palestina, där köpandet av mark sker korrekt enligt marknadens priser och ingen lösensumma används för att få tillgång till marken. ”We do not intend to pay ”a ransom” for land held by legitimate owners. We will buy at current prices whatever land we might need in Palestine proper...” (*the Times* (letters to the Editor), 1905-12-12). Skribenterna bemötte rykten som florerat att Palestina ämnade bli en judisk stat – bosättningen i landet sker i enlighet med lagstiftningen och bosatta judar innehar lojalitet mot sultanen, menade de.

Under den engelska sionistfederationens sammanträde 1903 rapporterades om att sioniströrelsen hade blivit en väletablerad politisk rörelse – officiellt erkänd av stormakterna Storbritannien och Ryssland. En av ledarna, Israel Zangwill ansåg att Palestina för första gången på länge kunde utgöra ett land för det judiska folket att bosätta sig i. För att realisera den målsättningen krävdes politiskt arbete. Strategiska angreppsvinklar användes då ledare argumenterade för en judisk bosättning i Palestina. På så vis förhöll sig rörelsen mottaglig för olika regeringars politiska intressen i Mellanöstern.

”From a political point of view the Basel programme was so reasonable that it was bound one day to be carried out. Russia had a population she did not want ; Palestine ...was badly in want of a population. Their policy was so simple, so in harmony with Russia’s present policy, so beneficial to Turkey, so pacifying to the mutual jealousies of the Powers, so advantageous to England and America – whose immigration problems it destroyed at a stroke” (*the Times* (news), “English Zionist Federation”, 1903-09-07).

Från Konstantinopel rapporterade en reporter från tidningen om hur judarnas situation utvecklade sig under Osmanska styret – huruvida det fanns möjligheter att få turkiskt stöd för att öka immigrationen till Mellanöstern.

Ordföranden för sionistorganisationen, D. Wolffsohn, skrev vidare ett inlägg i tidningen sedan en korrespondent i Konstantinopel hävdade att sionister ämnade bilda en judisk stat i Palestina. Enligt ordföranden var detta ett missförstånd som försvårade för sionister att påverka de turkiska beslutsfattarna i fråga om sionisternas verksamhet i Palestina. I Baselprogrammet klargjordes att ambitionerna gällde skapandet av ett så kallat nationellt hem i Palestina för judar – till skillnad från en judisk stat. Det framkom i artikeln hur betydelsefullt det var för sionister att vinna den turkiska regeringens förtroende i angelägenheter som gällde judisk immigration och bosättning. Wolffsohn försäkrade att sioniströrelsens verksamhet inte stred mot den turkiska konstitutionen, organisationen respekterade turkisk suveränitet. För att uppnå målsättningen (s.k. nationellt hem) arbetade organisationen med att förbättra prestationerna inom ekonomiska och intellektuella områden. Organisationens målsättning främjade osmanska intressen – agendan utmanade inte det turkiska styret. Vidare hävdade ordföranden att organisationens företag (”the Anglo-Palestine Company”, ”the Jewish National Fund”, ”the Palestine Land Development Company”) hade förbättrat den kommersiella och industriella

verksamheten i Palestina under de senaste fem åren då de varit aktiva i landet (*the Times* (Letters to the Editor), "The Young Turks and Zionism", 1911-05-10).

I flertalet artiklar hävdade sionister att verksamheten gynnade osmanska intressen, sionisterna tillförde mer arbetsamma skattebetalare till regionen. Palestina omskrevs som sparsamt befolkat, marken beskrevs som inte ha blivit effektivt brukad i någon större utsträckning. Judisk bosättning förbättrade avkastningen från marken – i och med judisk immigration stärktes intellektuella och kommersiella verksamheter. Dessutom hävdades att judar innehade resurser från Europa och USA som gynnade regionen.

I flera artiklar framkom det att särskild tilltro sattes till regeringen C.U.P i och med regimskiftet 1908. Eftersom styret blev parlamentariskt fanns förhoppningar om att det skulle innebära att politiken blev mer liberal (*the Times* (news – from the correspondent in Berlin, "The Zionist Congress" 1909-12-28). Sioniströrelsen arbetade politiskt för att påverka beslutsfattare i Konstantinopel (*the Times* (news-from the correspondent), "The Tenth Zionist Congress- review of the proceedings", 1911-08-17). Inom rörelsen uttrycktes tidigt ett intresse för att påverka den brittiska regeringen i frågan om en utökad judisk bosättning i Palestina. I förhållande till andra europeiska stater beskrevs England varit särskilt intresserat av händelseutvecklingen i "det heliga landet". Ekonomiskt beskrevs den judiska bosättningen kunna generera kapital och således stimulera Storbritanniens kommersiella intressen i Mellanöstern (*the Times* (letters to the Editor), "Jewish Colonization in Palestine – aspects of the movement", 1912-10-07). Ledare inom sioniströrelsen betonar även vikten av att säkerställa Storbritanniens sympati och stöd eftersom rörelsens finansiella institutioner var registrerade som brittiska företag och verkade i Palestina – de brittiska företagen utgjordes däribland av "the Jewish Colonial Trust", "the Jewish National Fund", "the Anglo-Palestine Company" och "the Palestine Land Development Company" (*the Times* (news from a correspondent), "The Zionist Movement – colonization in Palestine", 1912-09-10).

Politiska klargöranden och riktlinjer

Den brittiska riktlinjen framkommer i nedanstående dokument, i vilka de brittiska prioriteringarna blir uppenbara då regeringen ämnade genomföra nationellt självbestämmande i

Palestina. Den brittiska föreställningen om en palestinsk nation – innebörden av nationellt självbestämmande – skiljer sig från den palestinska. Det blir påtagligt i propagandan liksom i dokumenten *att den palestinska nationen är resultatet av ett politiskt hantverk som genomförts under krigstid.*

“It endows the legends and half-truths spread by the propaganda with an appearance of truth, and lends substance to the misconceptions... Space does not permit of the copious quotations that might be made from ministerial speeches and official reports and White Papers, in which a startling ignorance is revealed of the real nature and extent of Great Britain’s commitments and of the less obvious facts of the situation in Palestine” (Antonius p.389).

Militärer som arbetade på plats, inom den militära administrationen i Palestina, rapporterade redan 1918 om hur oförenlig Balfour-deklarationen (se mer nedan) var med situationen i landet (Atran p.722). Dessutom rapporterade militärerna om vilket motstånd de befarade att deklarationen de facto skulle möta (McTague Jr pp.58-60). Divergensen mellan situationen i Palestina och den politiska diskursen om nationellt självbestämmande är ansevärd.

“There is little doubt that, while the Balfour Declaration was under consideration, the British Government – or at any rate, several members of the Cabinet – did not realise the strength of the Arab claim to Palestine or the extent to which the available land in it was necessary to the existence and the natural expansion of its rural population” (Antonius p.396).

I presentationen nedan läggs tonvikt vid mandat-deklarationen och regeringens policydokument eftersom dessa ger en talande beskrivning för vilka bestämmelser och politiska målsättningar som de facto var eftersträvarsvärda i Palestina enligt den brittiska regeringen.

Sykes-Picot-överenskommelsen 1916

Storbritannien och Frankrike klargjorde i Sykes-Picot-överenskommelsen att de ämnade erkänna och skydda självständiga arabiska stater: ”That France and great Britain are prepared to recognize and protect an independent Arab state or a confederation of Arab states” (The Sykes-Picot Agreement: 1916). Trots att Storbritannien offentligt hade frångått imperialistisk retorik gällande Mellanöstern så gavs en målande beskrivning om hur landområden skulle

fördelas som speglade det motsatta. ”That in the blue area France, and in the red area Great Britain, shall be allowed to establish such direct or indirect administration or control as they desire and as they may think fit to arrange with the Arab state or confederation of Arab states” (The Sykes-Picot Agreement: 1916). Vidare deklarerade de franska och brittiska regeringarna att de inte skulle tillåta att en tredje part lade under sig land i den arabiska regionen *eftersom de beskyddar* den arabiska staten.

I dokumentet lades vikt vid att klargöra på vilket vis hamnar, vattenvägar och andra transportleder skulle användas av Frankrike och England. Storbritannien ville säkra att brittiska transporter skulle ha fri passage via järnvägar och hamnar. ”...There shall be no discrimination, direct or indirect, against British goods on any railway or against British goods or ships at any port serving the areas mentioned” (The Sykes-Picot Agreement). Vidare framfördes att Storbritannien skulle kunna transportera trupper när som helst via markerade områden. Palestina nämndes inte vid namn (inte heller andra arabiska stater) i dokumentet utan endast Haifa, när förhållanden för transport fastställdes.

Balfour-deklarationen 1917

Följande citat speglar väl det viktiga i detta sammanhang:

”His Majesty’s Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing *non-Jewish communities* in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country” (egen kursivering, Balfour Declaration 1917).

Mandat-deklarationen 1922

28 artiklar behandlade hur den brittiska representationen ämnade styra Palestina samt vilka rättigheter judar och araber innehade inom detta mandat. Inledningsvis upprepades innebörden av Balfour-deklarationen, det vill säga att Storbritannien ämnade bygga upp ett judiskt samhälle utan att kränka den arabiska befolkningens civila och politiska rättigheter.

Artikel ett klargör tydligt för vilka villkor somde under det brittiska mandatet "The Mandatory shall have full powers of legislation and of administration, save as they may be limited by the terms of this mandate" (art.1, the Palestine Mandate). I artikel två framkom att mandatet skulle ansvara för att de politiska, administrativa och ekonomiska förhållandena blev tillräckligt stabila för kunna att etablera ett judiskt samhälle. Dessa områden behövde bli stärkta för att även ha möjligt att utveckla statliga institutioner och skydda varje invånares civila och religiösa rättigheter oberoende etnicitet och religionstillhörighet, "...and also for safeguarding the civil and religious rights of *all the inhabitants of Palestine,..*" (egen kursivering, art. 2, the Palestine Mandate). I artikel tre förkunnades att Mandatet skulle tillåta och uppmuntra lokal autonomi "The Mandatory shall, so far as circumstances permit, encourage local autonomy" (art.3, the Palestine Mandate).

Artikel fem, gällande den "känsliga" frågan om mark, inleddes med att förkunna att ingen utländsk makt kunde lägga beslag på landområden i Palestina; "The Mandatory shall be responsible for seeing that no Palestine territory shall be ceded or leased to, or in any way placed under the control of the Government of any foreign Power" (art.5, the Palestine Mandate). Därefter redogjordes för vilka villkor som skulle vara vägledande gällande de inhemska förhållandena – frågan om judisk bosättning behandlades i sammanhang med judisk immigration.

"The Administration of Palestine, while ensuring that the rights and position of other sections of the population are not prejudiced, shall facilitate Jewish immigration under suitable conditions and shall encourage, in co-operation with the Jewish agency referred to in Article 4, close settlement by Jews on the land, including State lands and waste lands not required for public purposes" (art.6, the Palestine Mandate).

Mandatets ansvar för Palestinas utrikespolitiska relationer framkom i artikel 12 "The Mandatory shall be entrusted with the control of the foreign relations of Palestine and the right to issue exequaturs to consuls appointed by foreign Powers" (art.12, the Palestine Mandate). Beslut av den palestinska administrationen angående upptagning av skatt och tull liksom utveckling av landets naturresurser skulle ske i samråd med mandatet (art.18, the Palestine Mandate). I artikel 23 jämställdes de offentliga språken i Palestina med ett förtydligande exempel: "English, Arabic and Hebrew shall be the official languages of Palestine. Any statement or inscription in Arabic on stamps or money in Palestine shall be repeated in Hebrew

and any statement or inscription in Hebrew shall be repeated in Arabic” (art.22, the Palestine Mandate).

“British White Paper of 1922 – Statement of Policy by His Majesty’s Government”

På grund av oroligheter bland befolkningen i Palestina valde Storbritannien år 1922 att tydliggöra den brittiska policyn i landet. Oroligheterna förklarades framför allt av att Balfour-deklarationen missförståtts av landets arabiska befolkningen vilken beskrevs ha överdrivit den politiska implikationen av dokumentet (British White Paper of June 1922). Det fanns en oro bland araber att deklarationen skulle komma att innebära att en judisk stat bildades, detta exemplifieras i dokumentet med användningen av frasen ”as Jewish as England is English” (British White Paper of June 1922). Den brittiska regeringen fastställde att sådana föreställningar var grundlösa ”His Majesty’s Government regard any such expectations as impracticable and have no such aim in view” (British White Paper of June 1922). Det fanns en oro hos den arabiska delegationen för att den arabiska befolkningen skulle bli underordnad i Palestina liksom dess kultur och språk.

“This community, then, with its town and country population, its political, religious, and social organizations, its own language, its own customs, its own life, has in fact “national” characteristics. When it is asked what is meant by the development of Jewish National home in Palestine, it may be answered that it is not the imposition of a Jewish nationality upon the inhabitants of Palestine as a whole, but the further development of the existing Jewish community...” (British White Paper of June 1922).

I dokumentet förkunnades att den brittiska regeringens korrespondens med Hussein 1915 inte omfattade nationellt självbestämmande i Palestina. Däremot låg det i brittiskt intresse att vidta åtgärder för att inrätta en självständig regering i Palestina – detta border *dock ske gradvis enligt regeringen på grund av de speciella omständigheterna som råder i landet:* ”...it is the intention of His Majesty’s government to foster the establishment of a full measure of self government in Palestine. But they are of the opinion that, in the special circumstances of that country, this should be accomplished by gradual stages and not suddenly” (British White Paper of June 1922).

Sammanfattningsvis:

I Sykes-Picot-överenskommelsen blev det uppenbart hur Frankrike och England hade beslutat att regionen skulle styras utan samtycke från arabiska ledare. Respektive regeringar markerade områden som ansågs intressanta och säkerställde att deras intressen tillgodosågs. I och med denna deklaration hade Storbritannien – till skillnad från palestinierna – makten att bestämma vilka områden som skulle tillhöra Palestina. Enligt Benedict Anderson ingår som sagt kartskrivningen som ett led i skapandet av en "nationsberättelse" (se teoriavsnitt). I Balfour-deklarationen klargjordes att det judiska "nationalhemmet" utgjorde en del av den palestinska nationen, därmed att det judiska folket hade rätt att bosätta sig i landet. I dokumentet polariserades folkgrupperna (araber och judar), trots att den arabiska befolkningen utgjorde en majoritet definieras den som "non-jewish". Mandat-deklarationen utgjorde ett betydande dokument eftersom Storbritannien officiellt förkunnade sitt styre över Palestina i detta – den brittiska administrationen ansvarade för landets politiska och ekonomiska angelägenheter. Genom att lyfta fram vissa dokument ämnade jag påvisa hur den brittiska regeringen förhöll sig till frågor gällande markägande, judisk immigration, utrikespolitik och officiella språk. I regeringens policydokument från 1922 deklarerades att det brittiska mandatstyret endast var aktuellt tills Palestina uppnått en viss politisk mognad, samt att det judiska "nationalhemmet" inte innebar ett hot mot arabernas styre av landet eller mot dess kultur och befolkning.

5. Sammanfattande analys

Palestinsk identitet kan förstås mot bakgrund av moderniseringsprocesserna i Osmanska riket under slutet av 1800-talet. Kontakten med västerländsk vetenskap och litteratur influerade den intellektuella debatten i riket. Fler inkorporerades i den moderna statliga administrationen, utbildningsnivån steg samtidigt som läskunnigheten förbättrades. Provinserna blev mer sammanlänkade med varandra då även kommunikationsmedel och transportleder utvecklades. Den mest påtagliga förändringen i förhållande till konstituerandet av en palestinsk identitet fanns i den intellektuella debatten som fördes i tidningarna. Där florerade olika perspektiv på betydelsen av att vara arabisk samt palestinsk medborgare under Osmanska styret. Rösterna var mångfacetterade då den arabiska pressen täckte städer som Damaskus, Kairo, Beirut liksom Jerusalem, Jaffa, Haifa. I texterna blandades lokal patriotism med panarabisk samhörighet och Osmansk identitet. Moderniseringsprocessen frammanade diskussioner gällande framväxten av en starkare statsapparat – en modern stat – då konstituerandet av en Osmansk identitet blev mer betydande och påtaglig i och med utbildning och arbetstillfällen. Pressen började blomstra i slutet av 1800-talet, antalet tryckta tidningar ökade, nyheter och information blev mer tillgängligt i provinserna. Trots de administrativa gränsdragningarna går det att urskilja en föreställning om nationen Palestina i tidningarna – vilket område det var och befolkningen som innefattades i detta – politiker och journalister använde sig av definitionerna Palestina och palestinier.

En förändring skedde då palestinska angelägenheter tycktes vara trängda eller hotade, den sociala identiteten och framför allt den etniska samhörigheten lyftes då fram. Under slutet av 1800-talet skedde förändringar på landsbygden i Palestina som successivt skapade spänningar mellan inflyttade judar och den rurala befolkningen. När försörjningsmöjligheterna för arabiska jordbrukare försämrades blev den judiska bosättningen utmanande för den inhemska befolkningen. Då inflyttningen samt uppköpet och brukandet av mark intensifierades blev debatten om autentisk palestinsk identitet betydande. I och med andra inflyttningsströmmen blev det svårare för arabiska jordbrukare att arrendera land hos judiska markägare, detta väckte

motstånd bland jordbrukare som traditionellt sett haft tillgång till landområdena ifråga. Motståndet mot bosättningarna på landsbygden uppmärksammades av den mer läskunniga befolkningen i städerna. Trots skillnader i utbildning, samhällsklass så samstämde delar av befolkningen i kritiken mot sioniströrelsen. Markägande blev en infekterad angelägenhet: inledningsvis på grund av förlust av försörjningsmöjligheter sedermera som symbol för sioniströrelsens frammarsch. Tidningarna som trycktes i städerna behandlade dessa ämnen och den bildade, urbana befolkningen hade generellt bättre förutsättningar att föra jordbrukarnas talan.

Förutom att fler immigranter anlände, och att således den demografiska situationen började förändras, så blev situationen ansträngd på grund av sioniströrelsens agenda. Denna ämnade kolonisera landområden för att sedermera kunna bilda en judisk stat i Palestina och detta uppfattades som ett direkt hot mot den egna arabiska befolkningen. I propaganda från slutet av 1800-talet som ämnade locka investerare och bosättare till Palestina så togs ingen hänsyn till att landet var befolkat, i Palestina inrättades judiska institutioner för att underlätta köpandet av mark och etablerandet av judisk arbetskraft. Det var framför allt i polemik till judiska sionister som palestiniernas rättigheter – relationen till landet – identifierades och framhävdes. De etniska, historiska, kulturella och sociala elementen som förenade en etnisk grupp fanns redan utmejslade: föreställningen om palestinier. I och med den politiska situationen – att Palestina var organiserat som en administrativ provins inom Osmanska riket – fanns inte en tradition av att hävda sig som ett eget land eller som en etniskgrupp. I och med trycket mot den egna gruppen ökade blev identiteten mer exklusiv och diskriminerande mot *den Andre*, etniska gränsdragningar blev synonyma med samhörighet med den egna gruppen – palestinsk och arabisk. När åtskillnader gjordes på grund av etnicitet i och med sioniströrelsens politik blev kulturella skillnader vägledande i interaktionen mellan grupperna. Ju mer sioniströrelsen ämnade företa projekt i landet desto mer ökade behovet av att identifiera den egna gruppen som politisk enhet. Konstituerandet av en nationell identitet blev ett politiskt verktyg som möjliggjorde att inhemska angelägenheter kunde uppmärksammas och förändras när politiskt orienterade personer förde befolkningens talan.

Den politiska signifikansen med nationell identitet kan exemplifieras med tidningen *Filastin* eftersom denna tidning medvetet distribuerades gratis till den rurala befolkningen för att väcka

nationella känslor av gemenskap därigenom motstånd mot bosättningarna. Trots att flertalet av tidningens läsare förmodligen inte träffat varandra kan ändå föreställningen om en nationell identitet skapa känslor av gemenskap och samhörighet. Tidningen fylldes av artiklar som behandlade hur sioniströrelsen och bosättningarna påverkade det palestinska samhället, utöver jordbrukarna på plats.

Oberoende av att de arabiska tidningarna trycktes i skilda städer så hamnade frågan om sioniströrelsen, immigration och bosättning i Palestina i fokus. I majoriteten av tidningarna så förenades redaktörer och journalister i frågan om sioniströrelsen. Händelserna i Palestina beskrevs och tolkades utifrån ett arabiskt perspektiv. I artiklarna uppmanades dessutom araber att gå samman och organisera ett motstånd. Arabiska medborgare i andra provinser identifierade sig med palestinerna, inflyttningen framställdes i tidningarna som ett hot mot araber som grupp således stärktes en redan etablerad arabisk identitet. Företeelsen som sådan, att tidningar i Kairo, Damaskus behandlade "lokala angelägenheter" visar på en välförankrad föreställning om arabiskt brödraskap. Trots att tidningarna täckte ett avsevärt geografiskt område med en mångfacetterad befolkning så fanns en uppfattning om samhörighet, lojalitet och bekantskap. Förutom att konstituerandet av en nationell identitet präglades av att Palestina var en osmansk, administrativ provins så var den panarabiska identiteten inflytelserik. Denna etniska identitet var utmärkande så till vida att det finns gemensamma element i språket, kulturen och historien hos befolkningen i de arabiska provinserna, dessutom befann de sig i en snarlik politisk situation. Det fanns på så vis ett intresse hos läsarna att ta del av nyheter från andra provinser. Det visades genom att tidningsredaktörerna valde att publicera artiklar från andra tidningar och således cirkulera nyhetsflödet. I tidningarna behandlades exempelvis hur frågan om bosättning i Palestina hanterades av C.U.P, i förhållande till den frågan diskuterades det politiska läget i provinserna. Vilka nyheter som täcktes av tidningarna och vad som diskuterades i ledarna speglade vilken information som ansågs vara väsentlig.

Förutom de ovannämnda samhällsförändringarna – immigration och bosättning – vilka uppfattades som hotande så bidrog den brittiska ockupationen till en förstärkt social identitet. Konstituerandet av en palestinsk identitet skedde inom en kontext av snabba, betydande samhällsförändringar: det nästan 400 år långa Osmanska styret hade upphört och ersattes med en utländsk, militär administration, vilkens personal innehade de ledande positionerna i

samhällslivet. Ockupationen medförde att andra regelverk gjorde sig gällande än under Osmanska riket. Däribland det uppmärksammade brittiska dokumentet Balfour-deklarationen som indirekt gav juridisk status till den judiska bosättningen, den brittiska regeringen upprätthöll således en annan politisk agenda än den osmanska centralregeringen, vilket bidrog till att förstärka hotet från sioniströrelsen i Palestina.

Den brittiska regeringen konstruerade även en föreställning om palestinsk nationalitet, denna skilde sig dock avsevärt åt. I en pressad krigssituation var Storbritannien i behov av att vinna stöd för att ockupera Osmanska riket. Stödet behövdes från den brittiska befolkningen, resten av Europa, USA och från den arabiska oppositionen. Propagandaadministratörer skapade en ”autentisk” nationell historia om Palestina, således en nationell identitet. Utifrån ett selektivt urval av information konstruerades en nationsberättelse, vilken spreds i propagandateexter och tidningsartiklar. Liksom för palestinier utgjorde tidningsläsandet en betydande faktor för att etablera föreställningen om nationen Palestina. Föreställningen av den Andre skedde i dialektik med den egna gruppen eller nationen, Storbritannien framställdes som en heroisk, välsinnad och engagerad nation medan Palestina beskrevs vara en förtryckt sådan som var i behov av frigörelse och beskydd från den förstnämnde. Nationellt självbestämmande blev honnörsordet i den brittiska propagandan för att vinna stöd bland den arabiska befolkningen mot kriget mot Osmanska riket, överenskommelser gjordes med arabiska oppositionella för att Storbritannien skulle bistå dessa grupper i genomförandet av självständiga arabiska stater.

Det just ovan nämnda framkommer i artiklarna från *the Times* mellan 1900-1920, där palestinerna behandlades som en homogen grupp eftersom de definierades som bosatta araber i Mellanöstern/Palestina. Tidningen innehöll fler artiklar om sioniströrelsen och judarnas situation i Europa och Mellanöstern i förhållande till palestinernas situation i landet. Palestina omnämndes främst i artiklar som anknöt till Storbritanniens kopplingar till det heliga landet (”The Holy Land”), till brittiska militära intressen av regionen eller till frågor gällande judisk immigration och bosättning i landet. Korrespondenter från tidningen skrev om sioniströrelsens årliga möten i Berlin, Basel, ett intresse fanns att följa utvecklingen för judarna i Europa, Mellanöstern och rörelsens framsteg.

I förhållande till bosatta judar i Palestina framställdes den arabiska delen av befolkningen som mindre utvecklad intellektuellt och ekonomiskt sett. Först i och med att krigspropagandan accelererade började fler artiklar om araberna att förekomma i Mellanöstern. I artiklarna framstod den arabiska civilisationen som framstående men marginaliserad på grund av det turkiska styret. Ordvalen som gjordes för att beskriva situationen i Mellanöstern och Palestina var högtravande och ambitiösa, beskrivningen färgades av retorik om frihet, rättvisa och nationellt självbestämmande. Storbritanniens politiska närvaro i regionen förklarades verka för ett befrielsekrig emedan den brittiska regeringen heroiskt förverkligade nationsbyggandet av Palestina. Palestinierna tycks inta en sekundär ställning i förhållande till judarna när utrikesministern förkunnade sina förhoppningar om utvecklingen i Palestina – eftersom Storbritannien hade förverkligat möjligheten att bilda en nation borde palestinierna finna sig i de brittiska kriterierna. Ministrarna uttryckte förhoppningar om att judarna skulle förstärka regionen kulturellt och ekonomiskt, judarnas möjlighet till ett ”nationellt hem” sågs som en investering i nationsuppbyggandet av Palestina. Det framkom i artiklarna att sioniströrelsen – redan i början av 1900-talet – påbörjade ett lobbyarbete för att påverka den turkiska sedermera även den brittiska regeringen gällande bosättning i Palestina.

Den brittiska diskursen om nationellt självbestämmande i Palestina kom att karaktäriseras av att befolkningen uppdelades mellan araber och judar. Nationen Palestina definierades i det hänseendet som att de facto bestod av två befolkningsgrupper. För att vinna stöd engagerades aktiva inom sioniströrelsen då propaganda sammanställdes, vilket präglade propagandan gällande judarnas ställning i Palestina i och med att de beskrevs utgöra en ”annan” befolkning i landet.

Realpolitiskt strategiska och ekonomiska intressen gjorde Palestina intressant för den brittiska regeringen, vilket tydligt framkom i Sykes-Picot-överenskommelsen när Frankrike och Storbritannien klargjorde hur länderna i regionen skulle administreras. I dokumentet ville den brittiska regeringen exempelvis säkra att brittiska transporter inte skulle förfördelas. I och med mandat-artiklarna från 1922 styrde den brittiska regeringen formellt över Palestina. Då förkunnades även formellt att Palestina inte var moget för att bli självständigt, istället skulle brittisk administration styra landet tills dess egna institutioner var tillräckligt stabila. Nationellt självbestämmande i Palestina blev därmed synonymt med brittiskt politiskt intresse, artiklarna

manifesterade vilken nation som de facto bestämde när/hur en annan nation skulle bli självständig. Propagandans dialektik bekräftades så till vida att självständighet i Palestina inte kunde förekomma utan brittisk närvaro. Brittiskt styre inkorporerades således i föreställningen om nationellt självbestämmande.

Det fanns brittiska intentioner för att den framväxande palestinska staten skulle inberäkna den judiska befolkningen på ett vis som inte förväntades av palestinierna. I Balfour-deklarationen fastställdes den politiska intentionen i och med att den judiska befolkningen explicit för ett politiskt utrymme. I dokumentet definierades palestinier som icke-judar, det vill säga i förhållande till minoritetsgruppen i landet. I dokumenten ämnade den brittiska regeringen att säkerställa två befolkningsgruppers ställning i Palestina. I policypappret som sammanställdes 1922 framkom det hur problematiskt den ambitionen var att realisera, samt vilken divergens som rådde mellan den palestinska föreställningen om nationellt självbestämmande och den brittiska dito.

6. Slutsats

I uppsatsen har det framkommit att en nationell identitet förstärks då en folkgrupp upplever att den befinner sig i en ansträngd situation. Faktorer som hotar gruppens sammansättning blir vägledande för hur social identitet framställs – identiteten förstärks och framhävs i relation till vad som uppfattas vara hotande. Tidningarna speglade den företeelsen i och med att fler artiklar skrevs om sioniströrelsen när inflyttningen ökade. Sioniströrelsen blev då per definition mer intressant att studera för att få kunskap om hur palestinier eller araber skulle förhålla sig till denna. I det sammanhanget blev det relevant att relatera till sig själv som arab eller palestinier. Journalisterna angrep informationen om judiska sionister i förhållande till sina kopplingar till Palestina. Att underbygga föreställningen om en annan folkgrupp blev ett politiskt verktyg för att förändra situationen och hantera konsekvenserna av inflyttningen gentemot den egna gruppen. I slutet av 1800-talet fanns en föreställning om Palestina som land liksom om palestinier som etnisk grupp i och med gemensam historia, tradition, religion och språk. Denna identitet kombinerades med andra (osmansk medborgare, arab, muslim, klantillhörighet). Då identiteten inte var explicit ifrågasatt behövde inte palestinier hävda sig som en folkgrupp. Under Osmanska riket lades grunden för den intellektuella debatten som senare behandlade palestinsk nationalism via utbildning, media (tidningar, tidskrifter, litteratur) och kommunikationsmedel.

Förutom förlusten av att kunna bruka mark för palestinska jordbrukare, som underbyggdes av sioniströrelsens politiska aspirationer att bilda en stat, utgjorde den brittiska ockupationen en omfattande samhällsförändring. Konstituerandet av en palestinsk identitet blev påverkat av den brittiska föreställningen om Palestina, vilken speglas i de dokument som till stor del avgjorde den politiska utvecklingen i landet. Nationellt självbestämmande realiserades utefter brittiska kriterier – föreställningen om Palestina utgick från en annan extern politisk agenda och främjade andra intressen. Brittiska propaganda-administratörer byggde upp en föreställning om nationen Palestina, i vilken den brittiska nationen behövdes för att realisera nationellt självbestämmande i landet. Media användes även av britterna för att skapa en nationsberättelse om Palestina, denna var snarare en politisk konstruktion än baserad på hur verkligheten såg ut i landet.

7.Referenser

Adler, Raya, "The Tenants of Wadi Hawarith: Another View of the Land Question in Palestine", *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 20, No. 2, pp. 197-220, 1988

Antonius, George, *The Arab Awakening: the story of the Arab national movement*. London: Hamish Hamilton, 1938

Atran, Scott, "The Surrogate Colonization of Palestine, 1917-1939", *American Ethnologist*, Vol. 16, No. 4, pp. 719-744, 1989

Bergström, Göran & Kristina Boréus, *Textens mening och makt - metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur, 2005

Dawn, Ernest C., *From Ottomanism to Arabism: essays on the origins of Arab Nationalism*, Chicago, Urbana, London: University of Illinois Press, 1973

Deringil, Selim, "The Invention of Tradition as Public Image in the Late Ottoman Empire, 1808 to 1908", *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 35, No. 1, pp. 3-29, 1993

Doumani, Beshara B., "Rediscovering Ottoman Palestine: Writing Palestinians into History", *Journal of Palestine Studies*, Vol. 21, No. 2, pp. 5-28, 1992

Hylland Eriksen, Thomas, *Ethnicity and Nationalism*. London, USA: Pluto Press, 2002

Khalidi, Rashid, *The Origins of Arab Nationalism*. New York: Columbia University Press, 1991

Khalidi, Rashid, *Palestinian Identity: the construction of modern national consciousness*. New York: Columbia University Press, 1997

Mandel, Neville J., *The Arabs and Zionism before World War I*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, Ltd, 1976

McCrone David, *The Sociology of Nationalism*. London: Routledge, 1998

McTague Jr. John J., "The British Military Administration in Palestine 1917-1920", *Journal of Palestine Studies*, Vol. 7, No. 3, pp. 55-76, 1978

Muslih, Muhammad Y., *The Origins of Palestinian Nationalism*. New York: Columbia University Press, 1988

Prakash, Gyan, *After Colonialism: imperial histories and postcolonial displacements*. Princeton, Chichester: Princeton University Press, 1995

Porath, Yehoshua, *The Emergence of the Palestinian-Arab National Movement 1918-1929*. Plymouth: Clarke, Doble & Brendon Ltd, 1974

Renton, James, "Changing Languages of Empire and the Orient: Britain and the Invention of the Middle East, 1917-1918", *The Historical Journal*, vol. 50, No. 3, pp. 645-667, 2007

Said, Edward W., *Orientalism*. Stockholm: Ordfronts förlag, 1993

Weinstock, Nathan, "The Impact of Zionist Colonization on Palestinian Arab Society before 1948", *Journal of Palestine Studies*, Vol. 2, No. 2, pp. 49-63, 1973

Westrate, Bruce, *The Arab Bureau: British Policy in the Middle East, 1916-1920*. Pennsylvania: the Pennsylvania State University Press, 1992

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2004

Internetadresser:

Institute for Middle East Understanding: <http://www.sipa.columbia.edu/mei/khalidi.shtml>, hämtat 2008-08-17

The Middle East Institute/Columbia University: <http://imeu.net/news/article005852.shtml>, hämtat 2008-08-17

The Sykes-Picot Agreement 1916: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/sykes.htm>, hämtat 2008-05-13

Balfour Declaration 1917: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/balfour.htm>, hämtat 2008-05-13

The Palestine Mandate: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/brwh1922.htm>, hämtat 2008-05-13

British White Paper of June 1922: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/palmanda.htm>, hämtat 2008-05-13

***The Times*-artiklar i datumordning:**

Källa: Kungliga Bibliotekets arkiv "The Times Digital Archive" – samtliga nummer av The Times mellan åren 1785-1985.

Internetadress: <http://www.kb.se/soka/databaser/artiklar/>

- *The Times* (letters to the Editor, "To the Editor of the Times", 1900-08-17
- *The Times* (news), "English Zionist Federation", 1901-12-17
- *The Times* (news), "English Zionist Federation", 1903-09-07
- *The Times*, (news), "The position of the Jews in Russia", 1903-09-21
- The Times (Letters to the Editor), "Jewish Colonization", 1905-12-08
- *The Times* (letters to the Editor), 1905-12-12
- *The Times* (news – from the correspondent in Berlin, "The Zionist Congress" 1909-12-28
- *The Times* (from a correspondent-news), "Zionism in Palestine", 1910-07-19
- *The Times*, (Constantinople correspondent-news), "History of the Propaganda", 1911-04-14
- *The Times* (Letters to the Editor), "The Young Turks and Zionism", 1911-05-10
- *The Times* (news-from the correspondent), "The Tenth Zionist Congress- review of the proceedings", 1911-08-17
- *The Times* (news from a correspondent), "The Zionist Movement – colonization in Palestine, 1912-09-10
- *The Times* (letters to the Editor), "Jewish Colonization in Palestine – aspects of the movement", 1912-10-07
- *The Times* (news), "The New Turkish Victims", 1917-02-01
- *The Times* (display advertising), "Famine in the Holy Land", 1917-03-13
- *The Times* (editorials/leaders), "The Victory in Palestine", 1917-03-30

- *The Times* (news), "A Jewish Palestine – Zionist demonstration in London", 1917-12-03
- *The Times*, (news), "The Moslems of Jerusalem – welcoming the British, Arab hopes", 1918-04-15
- *The Times*, "The Liberty Engine – America's part in the air war, dinner to U.S. editors", 1918-08-16
- *The Times* (letter to the Editor), "England and Palestine", 1920-04-22
- *The Times* (news from the Zionist correspondent), "Zion's Thanks to Britain – enthusiasm in Jerusalem", 1920-04-29
- *The Times* (news) "Mesopotamia, Prime Minister's Defence – scope of British responsibility", 1920-06-24
- *The Times*, "Jews' National Home – Mr. Balfour's appeal to the Arabs", 1920-07-13